

Ministri i Mbrojtjes Vengu: Angazhimi institucional politik dhe ushtarak, në mbështetje të axhendës së NATO-s

Defense Ministerial Meeting

05-07 XI 2024 Tirana

Albania SEDM Defense Ministerial Meeting

Ministri Vengu, vizitë zyrtare në Francë

Gjatë vizitës së tij në Francë, në kuadër të pjesëmarrjes në Panairin Ndërkombëtar EURONAVAL, ministri i Mbrojtjes z. Pirro Vengu u prit në një takim të veçantë nga ministri i Mbrojtjes i Republikës së Francës, z. Sébastien Lecornu. Fillimisht ministri Vengu u prit me nderime ushtarake nga homologu i tij francez dhe më pas delegacionet biseduan për çështje me interes të përbashkët për të dy vendet. Ministri i Mbrojtjes së Shqipërisë, z. Pirro Vengu i shprehu homologut të tij, z. Sébastien Lecornu mirënjohjen për vëmendjen kushtuar Shqipërisë dhe rolit të saj në sigurinë dhe stabilitetin e Evropës Juglindore. Teksa vlerësoi bashkëpunimin mjaft të mirë mes Shqipërisë dhe Francës, të dy ministrat diskutuan rreth projekteve konkrete në të ardhmen e afërt për modernizimin e Forcave të Armatosura të Shqipërisë dhe zhvillimin e kapaciteteve të reja mbrojtëse, në përputhje me objektivat e përbashkëta të NATO-s. Ministri i Mbrojtjes z. Pirro Vengu vlerësoi se në vijim të thellimit të marrëdhënieve dypalëshe, veçanërisht pas vizitave të ndërsjella të presidentit Macron dhe kryeministrit Rama dhe nënshkrimit të marrëveshjeve ndërqeveritare të nivelit më të lartë, bashkëpunimi mes dy vendeve mbështetet edhe në dimensionin gjithnjë e më të rëndësishëm të industrisë ushtarake.

Ministri i Mbrojtjes Pirro Vengu, takime me kryebashkiakët e qarqeve Vlorë e Gjirokastrë

Ministri i Mbrojtjes z. Pirro Vengu në vazhdim të takimeve me përfaqësues të bashkive të qarqeve në Republikën e Shqipërisë, u ndal në Vlorë dhe Gjirokastrë për të diskutuar rreth thirrjes drejtuar të gjitha njësive vendore për projektet e Mbrojtjes Civile.

I shoqëruar edhe nga nënkryetari i Kuvendit të Shqipërisë Bledar Çuçi, drejtori i Përgjithshëm i AKMC-së, Haki Çako, ministri Vengu bashkëbisedoi me prefektin e qarkut të Vlorës, Kristaq Kiço, kryebashkiakun Ermal Dredha dhe drejtuesit e 6 bashkive të tjera rreth problematikave të emergjencave civile që shqetësojnë këto zona. Duke garantuar angazhimin e plotë të Forcave të Armatosura në raste emergjencash, ministri Vengu, gjatë fjalës së tij vuri theksin në një koordinim më të mirë të forcave nga pushteti vendor. Z. Vengu tha se, Vlorë, si një nga qarqet më të prekura nga fatkeqësitë natyrore ka nevojë për investime në infrastrukturë, mjete dhe ura "Bailey", prandaj është e rëndësishme që drejtuesit e shtatë bashkive: Vlorë, Finiq, Konispol, Delvinë, Sarandë, Himarë dhe Selenicë të punojnë me projektet më të rëndësishme të emergjencave civile, për të mos e humbur mundësinë e marrjes së fondeve që përkthehen në investime të rëndësishme për sigurinë e banorëve të këtij qarku: "Ne do të fillojmë të reflektojmë, sa i përket fondit të kushtëzuar, për mënyrën se si kalkulohet jo vetëm për banorët, por pse jo edhe për turistët, duke ditur se Vlorë, Himarë, Saranda dhe të gjitha bashkitë, që në periudhë sezoni kanë turistë dhe kjo vlen edhe për grumbullimin e mbetjeve, por edhe për emergjencat",

- bëri të ditur Ministri i Mbrojtjes.

Nga ana e tij, nënkryetari i Kuvendit Bledi Çuçi u bëri thirrje drejtuesve vendorë të aplikojnë sa më shpejt me projekte investimesh për vitin 2025 dhe të shfrytëzojnë këtë vëmendje më të madhe ndaj qarkut të Vlorës.

Ministri i Mbrojtjes Pirro Vengu, shoqëruar edhe nga ministrja e Turizmit dhe Mjedisit Mirela Kumbaro, prefekti Odise Kote ishin në Gjirokastrë, ku biseduan gjithashtu për këtë temë edhe me kryebashkiakët e këtij qarku, Gjirokastrës, Këlcyrës, Përmetit, Tepelenës, Memaliajt, Dropullit dhe Libohovës. Gjatë këtij takimi u nënvizuan problemet dhe nevojat e këtyre njësive vendore si dhe u prezantuan idetë për projektet që duhet t'i dorëzojnë deri më 25 nëntor.

Tirana mbledh Ministerialin e Mbrojtjes për Evropën Juglindore

Në Tiranë u zhvillua Ministeriali i Mbrojtjes për Evropën Juglindore (South East Defence Ministerial - SEDM), i cili mbledhi ministra dhe përfaqësues të lartë nga disa vende. I pranishëm në këtë ministerial ishte ministri i Mbrojtjes i Shqipërisë, z. Pirro Vengu, i cili gjatë fjalës së tij u shpreh se: “Në këto kohë të vështira për paqen dhe stabilitetin global, është e rëndësishme të dërgojmë mesazhin e qartë se qëndrojmë bashkë dhe ndërveprojmë me njëri-tjetrin për t’u bërë ballë rreziqeve dhe sfidave të shumëfishta, si ato konvencionale ashtu edhe ato hibride, me të cilat po përballemi.”

“Ministeriali i SEDM rikthehet në Tiranë, në një proces ku ka nisur në fakt 28 vite më parë dhe besoj se pavarësisht dinamikave dhe zhvillimeve në mjedisin gjeopolitik dhe atë strategjik të sigurisë ndër vite, objektivat dhe arsyet e themelimit të kësaj iniciative mbeten ende relevante, konkretisht bashkëpunimi rajonal, fqinjësia e mirë, rritja e kapaciteteve të mbrojtjes dhe integrimi në strukturat euroatlantike qëndrojnë padyshim të vlefshme edhe sot. Për Shqipërinë ky bashkëpunim qëndron si një busull orientuese drejt një familjeje demokratike me vlera të shëndosha dhe padyshim ne, në mënyrën e bashkëpunimit që kemi thelluar ndër vite, kemi arritur të mbajmë gjithashtu larg ambiciet dhe ndërhyrjet e aktorëve dashakeqës, që mund të minojnë kursin euroatlantik të vendeve dhe rajonit tonë”, - u shpreh ministri Vengu gjatë fjalës së tij.

Sipas ministrit të Mbrojtjes: “Shqipëria këtë vit është kthyer në një njëje të bashkëpunimit, të sigurisë dhe mbrojtjes rajonale, duke kryesuar dhe mikpritur disa formate të rëndësishme, siç janë A5 - Karta e Adriatikut, Mbledhjen e Shefave të Shtabeve të Forcave të Armatosurave të vendeve të rajonit dhe padyshim edhe ky ministerial, që është një pikë tjetër kulmore”. Gjithashtu, ministri Vengu theksoi angazhimin e Shqipërisë përkrah aleatëve të saj në NATO: “Është fakt se kthjelltësia dhe angazhimi ynë politik është institucional dhe ushtarak në mbështetje të agjendës së NATO-s dhe BE-së, nuk mund të vendoset në dyshim veçanërisht për rritur qëndrueshmërinë kombëtare, forcuar mbrojtjen kolektive dhe frenuar ambiciet e aktorëve të tretë, të cilët vazhdojnë në mënyrë brutale dhe veçanërisht, Rusia ndaj Ukrainës dhe popullit të saj të pafajshëm”, - nënvizoi ministri Vengu. Gjatë fjalës së tij, ministri i Mbrojtjes, z. Pirro Vengu, theksoi faktin se

qasja e Shqipërisë për të shumëfishuar interesat dhe qëndrimet në rajon është e dukshme me vendosjen në dispozicion të aseteve dhe infrastrukturës kombëtare, duke përmendur këtu Bazën Ajrore të Kuçovës dhe projektin për Portin e ri ushtarak të Porto Romanos. Gjatë këtij ministeriali, u vlerësua kontributi i Shqipërisë në drejtimin e Brigadës së Evropës Juglindore (SEEBRIG) për sigurinë dhe stabilitetin rajonal dhe botëror. Ky ministerial, i cili këtë vit mbahet në Tiranë, mbledhi përfaqësues të vendeve anëtare të SEDM, përfshirë Shqipërinë, Bosnje-Hercegovinën, Bullgarinë, Greqinë, Italinë, Kroacinë, Maqedoninë e Veriut, Malin e Zi, Rumaninë, Turqinë, Slloveninë, Serbinë, Ukrainën, Moldavinë, Gjeorgjinë dhe SHBA-të. Gjithashtu, në këtë aktivitet morën pjesë përfaqësues nga organizatat RACVIAC dhe UNDP/SEESAC.

Gjeneralmajor Arben Kingji mori pjesë në ceremoninë e hapjes së Kursit Bazë të Oficerit

Shefi i Shtabit të Përgjithshëm të FARSH-së, gjeneralmajor Arben Kingji, i shoqëruar nga komandanti i Forcës Tokësore, gjeneralmajor Ilir Xhebexhia, mori pjesë në ceremoninë e hapjes së Kursit Bazë të Oficerit. Në këtë ceremoni, e cila u zhvillua në ambientet e Forcës Tokësore ishin të pranishëm gjithashtu edhe drejtori i Shtabit të Përgjithshëm, gjeneral brigade Aleksandër Pando, komandanti i Akademisë së Forcave të Armatosura, gjeneral brigade Bardhyl Nuredinaj, si dhe komandantët e Qendrave Stërvitore në strukturat e FA-së. Në përshëndetjen e tij në këtë ceremoni SHSHPFA, duke e konsideruar hapjen e Kursit Bazë të Oficerit si një nga kurset kryesore për avancimin në njohuritë dhe karrierën e ardhshme të ushtarakut, u shpreh ndër të tjera: “Për herë të parë po aplikojmë zhvillimin e grupuar të programit të përgjithshëm të përgatitjes në KBO në një qendër të vetme, në Qendrën Stërvitore të Forcës Tokësore, në Zall-Herr. Procesi i arsimimit dhe stërvitjes së oficerit, nënoficerit, duhet t’i paraprijë kërkesave të transformimit dhe modernizimit të FA-së, për të siguruar kapacitetet operacionale të afta, të qëndrueshme dhe të ndërveprueshme midis forcave tona, NATO-s, dhe partnerëve tanë”, - u shpreh gjeneralmajor Arben Kingji. Gjatë fjalës së tij SHSHPFA u ndal edhe në rëndësinë e programeve të përgatitjes së përgjithshme dhe speciale të oficerit dhe nënoficerit, të cilat synojnë në edukimin, transmetimin e njohurive dhe shprehive të domosdoshme profesionale tek oficerët e rinj. Në mbyllje të fjalës së tij, SHSHPFA gjeneralmajor Arben Kingji, solli në vëmendje mbështetjen që Ministria e Mbrojtjes dhe qeveria kanë treguar duke u përgjigjur kërkesave të ushtarakëve, duke ofruar një paketë mbështetje komplekse, e cila përfshin modernizimin e armatimit dhe sistemeve ushtarake, infrastrukturës, rritjes së pagave, trajtimin financiar për vështirësitë, mbështetjen me strehim për oficerët etj. Kursi Bazë i Oficerit do të zhvillohet në dy faza, në fazën e parë atë të përgjithshme do të zhvillohet stërvitje e fokusuar në formimin e përgjithshëm

ushtarak të lidershit ushtarak dhe artit ushtarak, ndërsa faza e dytë do të zhvillohet sipas specialiteteve përkatëse. Qëllimi i këtij kursi

është formimi i liderëve të ardhshëm në drejtimin e trupave të reparteve operacionale, duke informuar ata mbi doktrinat, taktikat, pajisjet dhe armatimet

moderne në përdorim të FA-së, për të siguruar kapacitete të afta njerëzore të pajisura me njohuri të duhura profesionale dhe të ndërveprueshme.

Në Bazën Ajrore Kuçovë u zhvillua aktiviteti “Site Survey”

Baza Ajrore e Kuçovës priti për një vizitë përnjohjeje dyditore një ekip të Drejtorisë së Bashkëpunimit dhe Asistencës së Sigurisë së Faj-së (ASFAC) nga SHBA-të. Qëllimi i kësaj vizite ishte finalizimi i kërkesave teknike lidhur me sistemet e komunikimit dhe informacionit (CIS) në Bazën Ajrore Kuçovë. Rikonicioni i paraprin instalimit të sistemeve të komunikimit dhe informacionit CSI, të cilat do ta kthejnë këtë bazë në një bazë taktike të NATO-s. Kjo paketë sistemesh është detyrim ndaj NATO-s, në përmbushje të objektivave të kapaciteteve të Faj-së. Po në këtë kontekst, Bazën Ajrore Kuçovë, e vizitoi edhe drejtori i Logjistikës dhe Burimeve në IMS, gjeneralmajor Luc Vanbrockryck. Nga ana e komandantit të Bazës Ajrore Kuçovë, kolonel Adrian Kuli, u sigurua që do të ketë bashkëpunim maksimal për mbarëvajtjen e gjithë procesit logjistik.

Komanda Mbështetëse u vizitua nga Ekipi i Gardës Kombëtare të New Jersey-it

Ekipi i Gardës Kombëtare të New Jersey-it, i kryesuar nga nënkolonel Jarrett Feldman, zhvilloi një vizitë njohëse në ambientet e Komandës Mbështetëse. Ekipi amerikan u prit në takim nga shefi i Shtabit të Komandës Mbështetëse kolonel Idriz Kuça. Përmes një prezantimi të shkurtër u mundësua njohja me misionin, strukturën, detyrat, kapacitetet e mbështetjes logjistike, transportit, mirëmbajtjes, menaxhimit të materialeve, trajnimet e ndryshme kryesisht në fushën e teknikës dhe mirëmbajtjes, objektivat kryesore dhe vizionin e Komandës Mbështetëse në të ardhmen. Në përfundim të këtij takimi nënkolonel Feldman shprehu mirënjohje dhe falënderime për mikpritjen dhe bashkëpunimin e frytshëm e profesional.

Specialistët e kompanisë EOD, realizuan eliminimin e rrezikut nga municionet e paplasura

Ekipi EOD realizoi detyrën për eliminimin e rrezikut nga municionet e paplasura të gjetura nga banorët e zonës pranë Urës së Beshirit, bashkia Tiranë. Me marrjen e njoftimit për prezencë municionesh të rrezikshme efektivët e kompanisë EOD në Batalionin e Xhenios, u angazhuan menjëherë për sigurimin e zonës dhe identifikimin e municionit të gjetur, duke bërë vlerësimin e kujdesshëm të tij, ku u konsiderua të ishte i lëvizshëm dhe i transportueshëm. Duke zbatuar rregullat e sigurimit teknik, specialistët EOD bënë transportimin dhe magazinimin e tij në ambientet e Batalionit të Xhenios.

INTERVISTOI: ANJEZA MUSOLLARI,
Shefe e Sektorit të Botimeve

Është kënaqësi për mua të kem të ftuar sot, në këtë intervistë për shtypin ushtarak, por jo vetëm, majorin Bledar Mesi, njëkohësisht unë do të preferoja t'ju drejtohesha me titullin kampion, sepse kudo ku është prezent major Bledar Mesi është gjithmonë fitues. Kjo është jo vetëm arritje personale por sukses për Forcat e Armatosura, pjesë e së cilës ju jeni prej vitesh.

Bledar Mesi ka lindur, më 11 maj 1982, në Shkodër, ku mbaroi shkollën 8-vjeçare “Ndre Mjeda” dhe të mesmen “Kolë Idromeno”. Mbaroi studimet në Akademinë e Edukimit Fizik dhe Sporteve “Vojo Kushi”, Më pas kreu studimet në Akademinë Ushtarake “Skënderbej”.

Atlet Elitar i klubit “Tirana”, arbitër futbollit, asistent Kategoria e parë Kolegjiumi Tiranë; Kampion Kombëtar në disiplinën e 3000 m/p 25 vite radhazi 1999-2024. Ka marrë pjesë rregullisht me kombëtaren në kampionatet Ballkanike, Europiane dhe Botërore.

Pjesëmarrës në lojërat Mesdhetare me KOKSH Greqi, Patras 2019, në Aquathlon 2.5 km vrapim, 1 km not, 2.5 km vrapim dhe mbajtës i rekordit për Shqipërinë. Pjesëmarrës në shumë aktivitete të Triatlonit në Shqipëri dhe fitues disa herë i vendeve të para në Shqipëri dhe në Ballkan. Kampion i padiskutueshëm në të gjitha aktivitetet sportive të zhvilluara brenda Forcave të Armatosura. Nënkampion Europe në sallat e mbyllura në Torun, Poloni, në aktivitetin “Master Athletics Championships Indoor”, Poloni 2024, në disiplinën 1500 m, Kampion Ballkani me katër medalje ari të zhvilluar në Mal të Zi në kampionatin Ballkanik Master. Numëron mbi 350 medalje total në karrierën e tij sportive dhe mbi 50 kupa personale. Atlet i klubit “Vllaznia”, “Studenti”, “Partizani”, aktualisht “Tirana”.

Major, si ka nisur rrugëtimi juaj në Forcat e Armatosura, pse zgjodhët këtë sfidë?

Faleminderit për ftesën! Është kënaqësi të jap intervistë për shtypin e Forcave të Armatosura. Jam ndierë komod që ditën e parë që e kam veshur këtë uniformë dhe jam krenar që e mbaj këtë

MAJORI BLENDAR MESI, Nënkampion Europe, krenari e FA-së

uniformë e që përfaqësoj vendin tim në arenën ndërkombëtare, si brenda vendit dhe jashtë vendit, duke ngritur lart flamurin shqiptar. Pasi mbarova Akademinë e Edukimit Fizik dhe të Sporteve, në vitin 2004, fillova punën si mësues një vit, më pas një shok i imi më nxiti të konkurroja në Akademinë e Forcave të Armatosura. Kështu e lashë

punën si mësues, konkurrova në Akademinë Ushtarake, fitova dhe dola i treti. Kështu nisi rrugëtimi im në Forcave të Armatosura. Që nga ajo ditë që veshja uniformën kam pasur kënaqësinë më të madhe me zemrën më të madhe që e mbaj veshur këtë uniformë dhe ngre lart flamurin shqiptar kudo që e përfaqësoj.

Ky është një mesazh shumë i bukur për të gjithë të rinjtë e të rejat që duan të bëhen pjesë e Forcave të Armatosura. Është obligim, është përgjegjësi, është detyrë, por mbi të gjitha është Atdhetari. Këtë duhet të kuptojnë të rinjtë e të rejat sot!

Absolutisht që po! Forcat e Armatosura janë gjithnjë në zhvillim, sidomos për të rinjtë, e ardhmja është e tyre dhe çdo gjë do të jetë

shumë më mirë se ç’ ka qenë në fillim për ne. Jemi gjithmonë në ngritje, besoj se të rinjtë do ta kenë rrugën më të mirë se ç’e kemi pasur ne, dhe shpresoj që të afrohen sa më shumë njerëz, sidomos nga arti apo sporti, t’i kemi në Forcat e Armatosura do të ishte shumë mirë.

Në të gjithë itinerarin e FA-ve, kanë dalë mbi 45 mijë vajza

dhe djem, burra dhe gra, kanë shkëlqyer në të gjitha fushat ku ata kanë dhënë kontributin e tyre? Zgjedhja juaj atletika, pse?

Në atletikë janë fillimet e mia të sportit, ku jam marrë që i vogël, që në moshën 7-vjeçare, me gjimnastikë, pastaj isha pjesë e futbollit me “Vllazninë” në Shkodër, deri në moshën 14-vjeçare. Më tej një trajner i atletikës më pa në një ndeshje dhe më ftoi të përfaqësoja “Vllazninë” në disa gara në Tiranë. Pranova dhe shkova, dola i dytë që në garën time të parë dhe që atëherë nuk iu ndava më atletikës. Rrugëtimi im në atletikë është i gjatë, po kaloj tre breza edhe pse pothuajse mosha më ka ikur, në kuptimin e të bërit sport të mirëfilltë elitar, pavarësisht se jam akoma elitar, dhe jam akoma kampion kombëtar. Kam mbi 25 vite kampion kombëtar, me ekipe të ndryshme, me klubin mëmë “Vllaznia”, ku kam dalë si sportist, gjej rastin të shpreh dhe u jam shumë mirënjohës trajnerëve të mi, profesor Gëzim Memën, e më pas me ardhjen në Tiranë me profesor Samir Vorbsin, një trajner shumë i mirë, të cilit i uroj jetë të gjatë e të lumtur! Aktualisht jam atlet i ekipit “Tirana” me trajner Taulant Stermasin, ku përveç ekipit “Tirana”, përfaqësoj edhe forcat e Armatosura.

Cili ka qenë triumfi juaj i parë?

Fitorja ime e parë ka qenë direkt pas garës së parë, në moshën 14-vjeçare, ku dola i dyti, vitin tjetër dola kampion me para-të rinjtë dhe që nga ajo kohë kam zënë pothuajse vetëm vendin e parë. Isha 17 vjeç kur dola kampion kombëtar edhe me të rinjtë edhe me të rriturit, që ishte pak e vështirë në at kohë, se konkurrenca ishte shumë e madhe dhe s’jam ndarë nga vendi i parë, në Shqipëri jo e jo.

Mund të na rrëfeni disa prej titujve që ju keni fituar në këtë rrugëtim? Ato janë shumë, por të përmendim disa prej tyre?

Do të përmendim më kryesorët, të këtij viti, që kam pasur në ngritje goxha të lartë, është titulli “Nënkampion Europe” për Master, në Poloni, që rrallë mund ta arrijë një sportist, është një vlerësim i veçantë kjo medalje, Nënkampion Europe. Së fundmi, para një muaji në Mal të Zi, Kampion Ballkani me gjashtë medalje, katër ari dhe dy argjendi. Aktiviteti i fundit ishte në Gjermani, maratonë e plotë, ku kapa kohën e dytë më të shpejtë në të gjithë historinë e Shqipërisë, që kishte 35 vjet pa u kapur kjo kohë, 2 orë e 29 minuta e 37 sekonda, maratonë e plotë 42 km e 195 m.

Arritje të mëdha këto, por që nuk thuhet dhe trumbetohen, sepse ju ushtarakët e keni këtë, keni shpirtin e madh, bëni shumë punë, por qëndroni në largpamësinë tuaj.

Si ndihet një kampion kur ngre lart me dinjitet flamurin shqiptar?

Ky Flamur është ngritur hijerëndë në kështjella, fushëbeteja, ka mbuluar heronjtë, nëpër dasma, e mbajnë duart e fëmijëve, ky flamur ngrihet mbi institucionet shtetërore, presidencë, parlament, kryeministri, por dhe në ballkone pallatesh, ku banojmë, në tryeza pune e në zarfe me pullat postare, është në takime ndërkombëtare, në ceremonira e në fusha sporti e festa e ngrihet lart bashkë me Himnin, ringrihet me çdo fitore e titull kampion, por e gjejmë dhe në valixhe emigrantësh si amanet, në librat e shkollës dhe antologji poezish, në sheshe e në veprimtaritë kudo në diasporë, në ambasada në të gjithë kryeqytetet e shteteve të mëdha e të vogla e në Organizatën e madhe të Kombeve të Bashkuara, si një familje me të gjithë flamujt e tjerë, i sigurt, i barabartë. Theksoj, ndër më të bukurit. Flamuri jemi ne, të parët tanë dhe ata që do të vijnë. Populli me flamurin më të vjetër në botë, që shkon te legjendat dhe mjegullat e mitologjisë. Një cohë e kuqe si gjaku dhe një shqiponjë dykrenore e zezë në mes. E kuja dhe e zeza, ngjyra që përftohen nga qielli dhe toka. E errëta e tokës tek shqiponja, që ta çojë lartësive qiellore dhe purpuri i agimeve dhe muzgjeve të atdheut, që të zbrësë pllajave dhe fushëtirave deri në gjak. Këto ndjesi përshkojnë trupin tim por i sigurt jam dhe atë të dhjetëra kampionëve në disiplina të ndryshme teksa triumfojnë mbi rivalët e tyre në fushën e gjelbër.

Në familjen tuaj ju nuk jeni i vetëm, pjesë e sportit e atletikës ju keni edhe dy fëmijët tuaj. Kjo tregon që gjeneza bën të vetën...

Është e vërtetë! Kam djalin, Leonel Mesi. Ai është futbollist, fokusin e ka te futbollit, ai është pjesë e ekipit të “Dinamos” U18 edhe pse është vetëm 15 vjeç ai nuk ka ndonjë diferencë të madhe, dhe deri tani është shumë mirë. Ka qenë pjesë e Kombëtares të grupeve rajonale çdo vit, por ndërkohë, pavarësisht se ka fokus futbollin, ai kur gjen kohën merr pjesë edhe në gara e maratona ose mini-maratona, ka qenë kampion noti për tre-katër vite rresht nga mosha 7 vjeç deri në moshën 12 vjeç.

Familja e një ushtaraku në karrierë na bën krenarë me arritjet e saj dhe urojmë që në hapat e babait të tyre të ecin dhe dy pasardhësit e tij tashmë kampionë!

KOLONEL HYSNI GJERGJI

Kjo “telefonatë” nga e ardhmja, na paralajmëron jo vetëm për çfarë po vjen, por dhe për implikimet ekonomike globale, të sigurisë dhe politike, të cilat kanë të ngjarë të ndodhin. Jemi në prag të një agimi të ri për njerëzimin. Teknologjitë e së ardhmes, mbi të gjitha, inteligjenca artificiale dhe inxhinieria gjenetike, do të jenë ndryshe nga çdo gjë që kemi parë më parë. Kryesore për të ardhmen e teknologjisë është “problemi i kontrollit”, i cili ka të bëjë me aftësinë e ruajtjes së kontrollit tonë “njerëzor” mbi teknologjitë e fuqishme, si sfidën thelbësore të epokës sonë.

Pyetja vendimtare e shekullit tonë do të jetë: Si mundet ne të sigurojmë ruajtjen e ritmit të shpejtë teknologjik, përpara se revolucionet të krijojnë botën që ne nuk e dëshirojmë? Vala e re e inteligjencës artificiale pritet të kërkojë përgjigje për pyetjet: Si mund të verifikojmë një përmbajtje që publikohet? Si mund të dallojmë dezinformimin, si mund të analizojmë tekstin për të përcaktuar nëse është i besueshëm dhe jo i gënjeshtër?

Shkenca sot duhet të eksplorojë në kohë ekzistencën e rreziqeve që AI-ja dhe bioteknologjia paraqesin për njerëzimin, si dhe të ofrojë zgjidhje praktike për ne e që të mund të përballojmë këtë evolucion, pa pasojat e tij negative. Ardhja e valës teknologjike është analizuar shkencërisht tek libri best seller “Vala që po vjen” e Mustafa Suleyman. Ai në këtë botim të përkthyer mjeshhtërisht në shqip nga gjeneral Qemal Shkurti, ngre alarmin e sigurisë së njerëzimit, nëse ne nuk arrijmë ta menaxhojmë me mençuri këtë proces, AI-ja mundet edhe të na shkatërrojë.

AI-ja në të ardhmen e afërt, do ta ndryshojë mënyrën se si ne punojmë, komunikojmë, mësojmë, udhëtojmë, si dhe të kemi akses në kujdesin shëndetësor. Është një mundësi e pabesueshme por dhe emocionuese, për të cilën duhet të mendojmë edhe për efektet anësore. Ardhja e valës teknologjike po shërben gjithashtu edhe si një udhërrëfyes për të eksploruar një ambient të ri, pa paprecedentë, të pazbuluar më parë. Revolucion i AI-së është në fillimin e tij, por a e kuptojmë vërtet ne mirë atë?

Inteligjenca artificiale (AI) po bëhet gjithnjë e më e zakonshme në jetën tonë të përditshme, por jo çdo përdorim është pozitiv. AI-ja ka sjellë ekzistencën e “falsifikimeve të ndërlikuara”, të cilat janë imazhe ose regjistrime që janë ndryshuar ose krijuar për të keqinterpretuar dikë. Fatkeqësisht, AI-ja po e bën më të lehtë për njerëzit që të krijojnë foto të rreme lakuriq ose video të dikujt dhe ta përdorin këtë pornografi artificiale për t’i shkaktuar dikujt shqetësim ose siklet, shpesh të referuara si “pornografi hakmarrëse”. Kjo teknologji është e lehtë për t’u gjetur dhe e lehtë për t’u përdorur, duke e bërë të thjeshtë për abuzuesit qasjen dhe shfrytëzimin e viktimave të tyre.

Kjo është ora me alarmin “zgjohu”. AI-ja gjeneruese, biologjia sintetike, robotika dhe risi të tjera po përmirësohen dhe janë duke u përhapur shumë shpejt. Kjo shpejtësi përhapjeje do të çojë në krijimin e një hendeku të madh mes një pakice “smart” që e kupton dhe ndjek këtë teknologji dhe atyre që mbeten pas. Kështu që AI-ja sjell përfitime të mëdha, por edhe rritje të rreziqeve reale, të cilat vijnë nga sfida e mosnjohjes.

Tani varet nga ne që të veprojmë pasi AI-ja ofron një dozë të nevojshme të specifikave dhe qartësi në lidhje me potencialin e paparashikuar dhe pasojat në biologjinë sintetike, teknologjive ushtarake dhe të tjera të avancuara. AI-ja e sotme është revolucion eksploziv teknologjik dhe nëse bie në duar të gabuara, kthehet në rrezikues. Teknologjitë e reja sot priren të shumohen përtej mundësive absorbuese të shoqërisë sonë. Ritmi i shpejtë eksponencial teknologjik ka tejkaluar pritshmëritë dhe mundësitë e manaxhimit pozitiv të saj, duke u kthyer në një pushtet që kërcënon; pushtet të një elite të ditur mbi shumicën.

AI-ja e ka aftësinë të krijojë pasuri të pallogaritshme pa punuar shumë njerëz, dhe në këtë mënyrë do të shkaktojnë një përçarje të paprecedentë midis punës, fuqisë punëtore njerëzore dhe të mirave

“ZGJOHUNI!”

Alarm nga teknologjia në duart e gabuara

materiale. Megjithatë, para se të arrijmë te ky stad, siç tregon historia e teknologjisë, përparimet kanë ardhur prej kohësh me efekte anësore të padëshiruara. Teknologjia është, në thelb, një grup idesh që ndryshojnë vazhdimisht. Teknologjitë e reja evoluojnë duke u përplasur me teknologjitë e tjera dhe më të vjetra. Ligjet që rregullojnë një evolucion të tillë janë darviniane, pra fiton dhe evoluon specia (shpikja) më e mirë. Kombinimet efektive mbijetojnë dhe bëhen blloqe ndërtimi për risi të mëtejshme. Kështu, shpikja ushqehet nga vetvetja. Përparimi i djeshëm bëhet një nën-komponent i inovacionit të sotmes dhe të nesërmes. Por teknologjia nuk evoluon në vakum; ajo është pjesë e botës sonë dinamike duke u zhvilluar hap pas hapi.

Si shembull marrim telefonat tanë celularë të cilët kanë “gëlltitur” gjithçka, nga GPS tek kodet QR dhe njohja biometrike e fytyrës, për t’u bërë pajisje shumë-funksionale që mbajmë në xhepat tanë sot. Pa diskutuar komunikimin me zë dhe figurë, në çdo pikë të globit në kohë reale, brenda smartphone-it tonë ne kemi, bankën, bibliotekën më të madhe të librave që kemi patur ndonjëherë, informacione për motin, shëndetin, fatkeqësitë në pritje, bëjmë llogaritje matematikore, blerje shitje, transferime, udhëtime etj.

Por nga ana tjetër nga një smartphone aktivizohen bomba, vidhen identitete, dëmtohen njerëz dhe biznese etj. Një kod QR është një lloj

barkodi matricor dydimensional, i shpikur për herë të parë në 1994, nga kompania japoneze “Denso Wave” për etiketimin e pjesëve të automobilave. Sistemi i etiketimit QR u aplikua përtej industrisë së automobilave për shkak të leximit më të shpejtë të imazhit optik dhe nxënësisë më të madhe të ruajtjes së të dhënave në zbatime të tilla, si gjurmimi i produktit, identifikimi i artikuljeve, gjurmimi i kohës, menaxhimi i dokumenteve dhe marketingu i përgjithshëm.

Një kod QR përbëhet nga katrorë të zinj të renditur në një rrjet katror në një sfond të bardhë, duke përfshirë disa elementë besimi, të cilët sot mund të lexohen nga një pajisje imazherie brenda telefonit tonë, si dhe të përpunohen duke përdorur korrigjimin e gabimit “Reed-Solomon”, derisa imazhi të mund të interpretohet drejt dhe saktë. Të dhënat e kërkuara nxirren nga modelet që janë të pranishme në përbërësit horizontalë ashtu edhe në atë vertikalë të imazhit QR. Kodet QR përdoren në disa sisteme të realitetit të argumentuar për të përcaktuar pozicionet e objekteve në hapësirën 3-dimensionale.

Një barkod është një imazh optik i lexueshëm nga smartphone-i, që përmban informacion specifik për artikullin apo shërbimin e etiketuar. Kodi QR përmban të dhënat për një lokalizues, një identifikues dhe për gjurmimin në web. Për të ruajtur me efikasitet të dhënat, kodet QR përdorin mënyra të standardizuara të kodimit. Kodet QR mund të përdoren për t’u identifikuar në faqet

e internetit: në faqen e identifikimit, në një ekran kompjuteri dhe kur një përdorues i regjistruar e skanon atë me një smartphone të verifikuar, ai automatikisht do të identifikohet. Autentifikimi kryhet nga smartphone, i cili kontakton serverin. Në terma inxhinierie, ky është një zhvillim i virtytshëm reagimesh.

Teknologjitë shpesh nuk përdoren siç synohet, dhe efektet e “valëzimit hakmarrës” janë normë. Kjo “hakmarrje” krijoi një industri të tërë dhe ndryshoi kulturën popullore përgjithmonë. Në mënyrë të ngjashme, po të analizojmë eksplozivët e shpikur të Alfred Nobelit, ishin projektuar për t’u përdorur në miniera dhe ndërtime hekurudhore, jo në fushën e betejës ku do të vriteshin njerëz. Rezultati ishte revolucion në shpikjen e armëve për të vlarë dhe gjymtuar njëri-tjetrin. Johannes Gutenberg, shpikësi gjerman projektoi një pajisje shtypshkrimi për të printuar Biblën, që rezultoi shumë fitimprurëse në masën popullore të besimtarëve katolikë.

Por më vonë, shtypshkronja e tij nxiti Revolucionin Shkencor, duke minuar autoritetin e institucionit të kishës konspirative, që e kishte dominuar jetën politike në Evropë për shekuj. Historikisht, shoqëritë u përpoqën të anashkalonin telashe të tilla, duke ndaluar me dhunë teknologjitë që i shkaktonin këto telashe. Dhjetëra shtete e ndaluan shtypshkronjën, duke dëmtuar autoritetin dhe reputacionin e saj, pasi menduan se kështu do ndalonin përhapjen e ideve të shkruara nga shtypshkronja. Gjatë Revolucionit Industrial, artizanët shkatërruan makineritë e reja pasi i quajtën kërcënuese për shkurtimin e vendeve të tyre të punës.

Pasoja të tilla quhen “efekte hakmarrjeje”, pasi duhet t’i kërkojmë dhe t’i dallojmë. Antibiotikët, janë një kurë mrekulie që funksionon mirë, saqë ne u ekzaltuam, duke i mbivlerësuar ato, por faktikisht krijuam lloje të reja të sëmundjeve rezistente ndaj trajtimit me antibiotikë. Eksplorimi i kozmosit, lëshimi i satelitëve dhe raketave u kthye në anën e “hakmarrjes”, aq sa ambiciet tona në hapësirë tani kërcënohen madje nga armatosja e tyre, si dhe mbetjet që rrotullohen rreth planetit tonë. Pasojat më të mëdha dhe më të paparashikuara janë të lidhura me teknologjitë shumë të suksesshme. Sa më e përhapur të bëhet një teknologji, aq më shumë përdoruesit e saj e riformësojnë, e keqpërdorin dhe e ri-interpretojnë atë. Përparimet galopante teknologjike, shpesh fillojnë nga një shkencëtar ose haker i vetmuar në një garazh, por ato kthehen shpesh në telashe shoqërore.

Facebook dhe X nuk u nisën për të përshpejtuar përhapjen e dezinformatave që të helmojnë demokracinë, por kjo është pikërisht ajo që ndodhi, pasi miliona qytetarë amerikanë filluan të mbështeteshin vetëm tek Facebook dhe X si burime lajmesh gjatë zgjedhjeve presidenciale të 2016 dhe rrezikojnë ato të vitit 2024. Teknologjitë novatore si AI-ja dhe inxhinieria gjenetike duket se do të rezultojnë gjithashtu shumë të vështira për t’u ndaluar. Ashtu si zbulimet e mëparshme, pranimi i tyre e ka plotësisht mundësinë të krijojë efekte të mëdha hakmarrjeje. Cilat do të jenë këto efekte dhe çfarë mund të bëjmë për t’i menaxhuar ato, duke shfrytëzuar përfitimet e teknologjive të tilla të fundit, është tema që duhet të analizojmë.

Në fushën e sigurisë, teknologjia si pjesë e luftës kibernetike, është arti i të praktikuarit të atyre teknikave nëpërmjet të cilave vidhen informacione (të tipit sensitiv, informacion i klasifikuar, sekret shtetëror ose i NATO-s nga individë të ndryshëm, konkurrentë, rivalë, grupe, si dhe qeveri armike. Informacionet e vjedhura përmes kësaj teknologjie mund të kenë karakter politik, ushtarak, ose ekonomik, të cilat mund të sigurojnë avantazh në fushat e sipërpërmendura. Këto informacione sigurohen duke përdorur metoda shkencore, duke shfrytëzuar mundësitë që ofrohen nga Interneti, rrjetet software-ike, të cilat kërcënohen realisht nga AI-ja.

I ashtuquajtur “Luftëtari elektronik” i aftë në përdorimin e AI-së tashmë po zë një vend gjithnjë edhe më të rëndësishëm edhe në operacionet ushtarake si në Ukrainë ashtu edhe në Gaza. Komponentëve Tokësore, Detare dhe Ajrore i është shtuar edhe komponenti kibernetik, pasi vitet e fundit luftërat nuk zhvillohen më si tradicionalisht, vetëm në tokë, det apo ajër, por edhe në hapësirën kibernetike.

Janë krijuar për herë të parë batalione dhe brigada kibernetike,

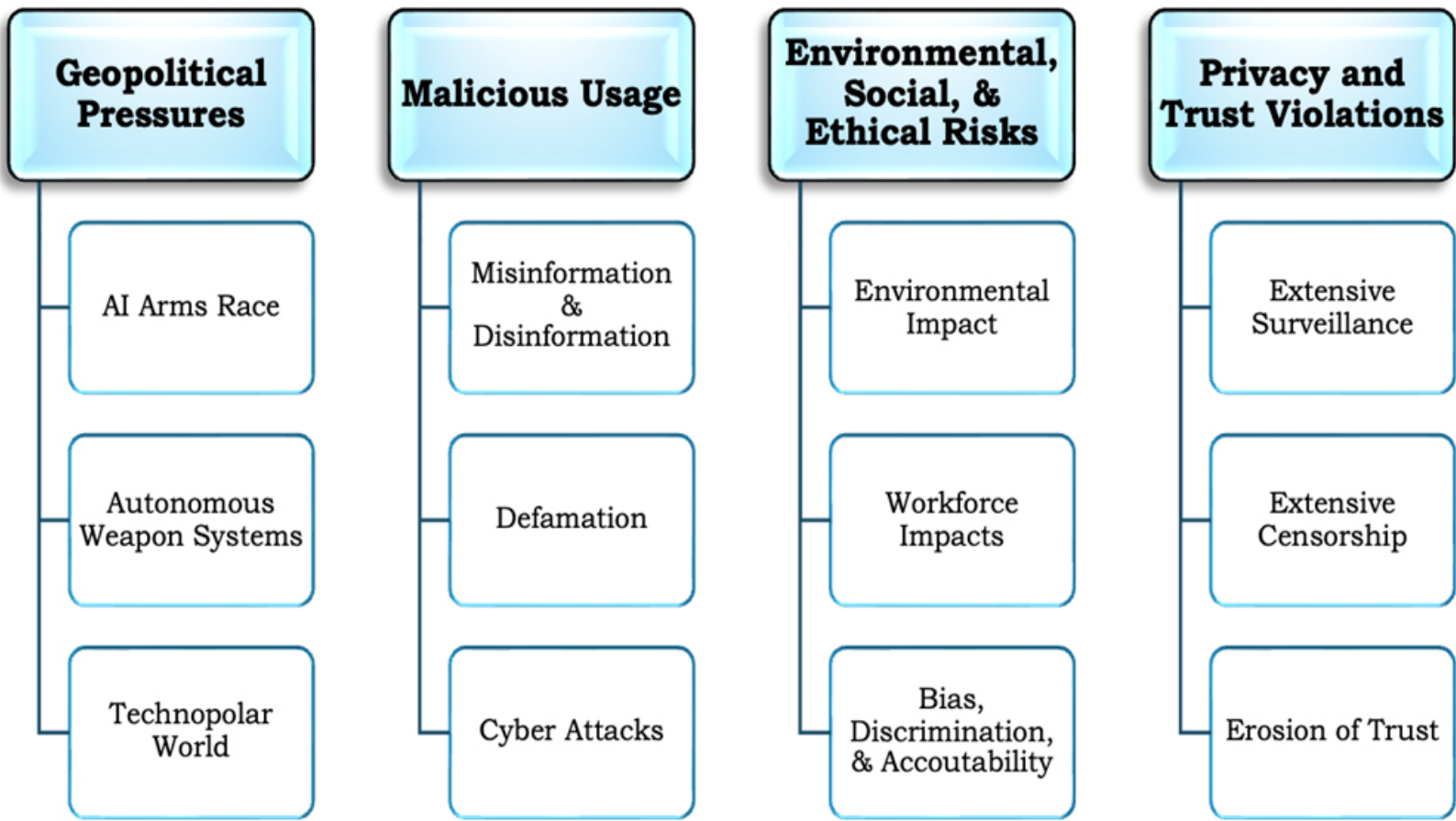
si nga anëtarët e NATO-s ashtu edhe nga kundërshtarët e saj: Rusia, Kina, Irani dhe Koreja e Veriut. Ushtritë e NATO-s përfshirë, vendin tonë, kanë rritur kapacitetet dhe kanë ndryshuar strukturat, me ngritjen e qendrave të inovacionit (QI), duke i dhënë një vend gjithnjë e më të madh “Luftërave kibernetike”.

Progresi i paparë i telekomunikimit dhe rrjeteve globale kompjuterike ka krijuar kushte, për realizimin edhe të akteve të dënueshme nga strukturat terroriste dhe kriminale në sferën e teknologjive të sofistikuara. Aktet terroriste në hapësirën kibernetike, realizohen jo vetëm nga individë të veçantë apo grupime terroristësh, por edhe nga shtetet kundër njeri-tjetrit, shënjestër e të cilit vendi ynë është bërë disa herë vitet e fundit.

Grupimet ekstremiste, forcat separatiste, propaganduesit e ideve radikale, që u kundërvihen vlerave të përgjithshme të njerëzimit; po shfrytëzojnë në mënyrë tepër intensive teknologjinë bashkëkohore dhe AI-në për të përhapur nëpërmjet saj, ideologjitë e tyre frikësuese dhe rekrutuese. Armët autonome janë një tjetër kapitull në tryezën e politikanëve dhe ushtarakëve, për shkak të efekteve anësore që do të sjellë. Dhënia e të drejtës AI-së, për të vlarë një njeri është një hap thelbësor në fushën e të drejtës ndërkombëtare dhe ligjeve të luftës. Ky kapërcim i vendimit nga njeriu tek makina, është një tjetër hakmarrje që makina bën ndaj nesh si projektues dhe krijues të saj.

Përmbajtje të ngjashme mashtruese, krijuar përmes inteligjencës artificiale, nisën të shpërndahen pasi Rusia nisi pushtimin e Ukrainës në vitin 2022. Një video e manipuluar nga AI-ja shfaq presidentin ukrainas, Volodymyr Zelensky, duke urdhëruar ukrainasit që të dorëzoheshin. Në disa raste, fotografitë nga konfliktet apo fatkeqësitë e tjera janë ripërdorur dhe janë paraqitur si fotografi të reja. Në të tjera raste, programet gjeneruese të inteligjencës artificiale janë përdorur për të krijuar imazhe nga fillimi, sikurse një fotografi, që u bë virale në ditët e para të luftës, ku shfaqej një foshnje, duke qarë dhe duke qëndruar në gërmadhat e krijuara nga bombardimet. Çdo herë kur ne hedhim në përdorim një mjet që detekton këtë, armiqët tanë mund të përdorin inteligjencën artificiale për të fshehur gjurmët që çojnë deri te provat.

Në mesin e imazheve të shtëpive të bombarduara dhe rrugëve të shkatërruara të Gazës, disa nga fotografitë veçoheshin për tmerrin që pasqyronin: fëmijë të përgjakur e të braktisur. Të shikuara me miliona herë online që kur nisi lufta, këto fotografi janë të manipuluar, pasi janë krijuar duke përdorur inteligjencën artificiale. Nëse shikohen me vëmendje, mund të vërehen gjurmët e përdorimit të inteligjencës artificiale: gishtërinj të përthyer në një formë të çuditshme, apo sy që shndrisin me një shkëlqim jo natyral.

Të gjitha këto janë shenja të një mashtrimi digjital.

Fotografitë, videot dhe audiot, të krijuara duke përdorur inteligjencën artificiale do të jenë një përshkallëzim që ne akoma nuk e kemi parë. Sa më i rëndë të jetë imazhi, aq më shumë ka gjasa që lexuesi ta mbajë mend dhe ta shpërndajë atë, kështu padashur ka përhapur më shumë dezinformimin. Njerëzve po iu thuhet në këtë rast: shikojeni fotografinë e kësaj foshnje! Dezinformata është

dizajnuar në atë formë që na bën të përfshihemi në të. Rob Joyce, drejtor i sigurisë kibernetike në Agjencinë e Sigurisë Kombëtare, ka paralajmëruar për rolin në rritje të inteligjencës artificiale në kërcënimet kibernetike. Aktorët kriminalë shtetërorë dhe individë po përdorin gjithnjë e më shumë teknologjitë e AI-së për të përmirësuar operacionet e tyre kibernetike.

Ky ndryshim nënkupton transformim të rëndësishëm në peizazhin e kërcënimit kibernetik, me AI-në që luan një rol kritik si për sulmuesit ashtu edhe për mbrojtësit. Teknologjitë e AI-së nuk e bëjnë “te zgjuar” një person të paaftë, ato rrisin shumë efikasitetin e atyre personave që i njohin mirë dhe mund t’i përdorin ato. Mjetet e drejtuara nga përdoruesit dhe mjeshtrit e AI-së krijojnë e-mail-e bindëse për phishing dhe kryejnë operacione më të sofistikuara hakerimi. Këto zhvillime kërkojnë një përgjigje të fortë nga agjencitë e sigurisë kombëtare për të qëndruar përpara në këtë realitet në zhvillim.

Ekspertët e sigurisë kombëtare paralajmërojnë dy rreziqe kryesore që vijnë nga inteligjenca artificiale. Së pari, sistemet më të avancuara të inteligjencës artificiale mund të përdoren si armë. Së dyti, ka shqetësime brenda laboratorëve krijues të AI-së, se në një moment ata mund të “humbin kontrollin” mbi vetë krijuesit që ata zhvillojnë, me “pasoja katastrofike për sigurinë globale”. “Rritja e inteligjencës artificiale i ka mundësitë për të destabilizuar sigurinë globale në mënyra që të kujtojnë programet për krijimin e armëve bërthamore, duke shtuar se ekziston rreziku i një “gare të re armatimi” të AI-së.

Rritja e shpejtë e teknologjisë së inteligjencës artificiale do të mund ta vendoste në rrezik të ardhmen e njerëzimit. Sipas shumicës së amerikanëve të anketuar në një sondazh të agjencisë “Reuters” dhe “Ipsos”-it më shumë se dy të tretat e amerikanëve janë të shqetësuar për efektet negative të inteligjencës artificiale dhe 61 për qind e tyre besojnë se kjo teknologji do të mund ta rrezikonte civilizimin. Në bazë të të dhënave të anketës, 61 për qind e pjesëmarrësve besojnë se inteligjenca artificiale paraqet rreziqe ndaj njerëzimit, ndërsa 22 për qind nuk u pajtuan me këtë.

Informacioni i rremë dhe keqinformimi janë në krye të listës së rreziqeve globale për dy vitet e ardhshme 2024 - 2026. Ndikimi i mundshëm tek zgjedhjet në mbarë botën në dy vitet e ardhshme është domethënës dhe kjo mund të çojë në dyshime për legjitimitetin e demokracisë dhe qeverive të zgjedhura. Dhe kjo, nga ana tjetër, mund të kërcënojë, proceset demokratike, duke shkaktuar më shumë polarizim social, trazira apo edhe dhunë.

Duhet të kemi një zgjidhje shumë më të madhe dhe

gjithëpërfshirëse për të krijuar “armët anti-AI”. Detektimi dhe përpjekja për t’i eliminuar pasojat negative të AI-së, nuk janë më zgjidhje. Strategjia jonë e Sigurisë Kombëtare për 5 vitet e ardhshme nxjerr në pah kërcënimet kryesore që lidhen me sektorë të ndryshëm, duke nisur nga ekonomia, sulmet kibernetike, siguria energjetike, mjedisi, etj., ndërsa parashtrohet edhe përgjigjet institucionale ndaj tyre, deri në vitin 2028.

Në kuadër të programit të partneritetit të bashkëpunimit ndërmjet Forcave të Armatosura të Republikës së Shqipërisë dhe Forcave të Armatosura të Britanisë së Madhe, në vijimësi janë zhvilluar aktivitete të përbashkëta që nga stërvitjet e përbashkëta deri tek aktivitetet e barazisë gjinore. Sjellin në vëmendje disa nga këto stërvitje, ku Forcat tona të Armatosura kanë realizuar me sukses pjesëmarrjen e tyre. Si, stërvitja “Joint Effort-16”, stërvitja “Silver Arrow”, stërvitja e Përbashkët Command Post Exercise “LogEx 17” më 2017 në Shqipëri, Stërvitja e Përbashkët “Albanian Lion 2018”, Stërvitja “Albanian Effort” e zhvilluar në vendin tonë në 2017; Stërvitja “Strong Eagle”, Stërvitja e përbashkët detare bregdetare “Austere Wolf-24”; “Corridor VIII Response”, që u zhvillua paralel me 39; “Strategic Reserve Force 39” etj.

Por ndër aktivitetet e shumta të FARSH-së, janë edhe ato të “Barazisë Gjinore”, “Women in Uniform”, “Gruaja, Paqja e Siguria”, etj. “Vetëm gjatë këtij viti janë realizuar një sërë aktivitete, me trajnime mbështetur nga UNDP me qëllim njohjen dhe orientimin e pjesëmarrësve me kuadrin ligjor dhe nënligjor në fuqi, lidhur me parimet dhe standardet e barazisë dhe mos diskriminimit, kuptimin e dhunës, ngacmimit, ngacmimit seksual dhe të mjedisit të sigurt në punë, kryesisht në sektorët e MM dhe SHPFA.

Nga ambasada Britanike, në vijim të aktiviteteve vjetore në kuadër të bashkëpunimit janë realizuar konferenca, seminare dhe aktualisht jemi në procesin e projektit “Women in Uniform”, i cili konsiston në zhvillimin e trajnimeve bazë të sportit të vetëmbrojtjes”, na thotë Arben Mollaj, specialist në drejtorinë J9, i cili është koordinatori i projektit “Women in Uniform”.

Në siparin e këtyre aktiviteteve referuan dhe përfaqësuese nga Forcat e Armatosura të Republikës së Shqipërisë, mes tyre dhe kolonele Razie Mehmeti, e cila mes të tjerash tha: “Ne jemi shumë krenare për vajzat dhe gratë tona të guximshme në uniformë, për kontributin e tyre të shkëlqyer. Nga përvoja ime si grua në uniformë kam bërë ato punë që bëjnë dhe burrat, por të qenit grua hap dyer të tjera nga komuniteti ku shërben, duke krijuar mundësinë për t’u angazhuar me të gjithë shoqërinë”.

Ky projekt po zhvillohet në një shtrirje të gjerë gjeografike në territorin e Shqipërisë me pjesëmarrës nga personeli i FA-së si pjesë e bashkëpunimit të Forcave të Armatosura të RSH-së dhe Forcave të Armatosura të Britanisë së Madhe.

Në vitin 2013 filloi zyrtarisht implementimi i projektit “Guidë vetëvlerësimi për çështjet e barazisë gjinore në Forcat e Armatosura”, ku një nga çështjet e diskutimit ishte bashkëpunimi i ngushtë dhe i thellë për barazinë gjinore në Forcat e Armatosura. Respektimi i barazisë gjinore dhe të femrës në Forcat e Armatosura, e cila përfaqësohet në të gjitha nivelet jo vetëm brenda vendit por prej vitesh ka qenë pjesë e misioneve paqeruajtëse.

Implementimi i projektit u mundësua nga “Qendra për Kontrollin Demokratik në Forcat e Armatosura”, në Gjenevë dhe u mbështetet nga organizata e Kombeve të Bashkuara UNWomen.

Guida e vetëvlerësimit në FA ka shërbyer si një instrument për të matur përgjegjshmërinë dhe rezultatet në fushën e barazisë gjinore, parë në këndvështrimin e të drejtave të individit në FA, femra dhe meshkuj.

Herë pas here janë zhvilluar anketime me qëllim përpilimin i një studimi mbi pozitën që ka aktualisht gruaja në radhët e Forcave të Armatosura, si dhe cilat janë masat dhe sugjerimet që duhen dhënë për arritjen e objektivave strategjike për barazinë gjinore në Forcat e Armatosura. Gratë në FARSH janë njohur në vijimësi me Rezolutën 1325 “Gruaja, Paqja dhe Siguria”.

Autoritete të larta ushtarake si gjeneralmajor Manushaqe Shehu, kolonel Razie Mehmeti, kolonel Irela Nebiaj, si dhe gra ushtarake nga FARSH, kanë qenë të pranishme në konferencat e zhvilluara Brenda e jashtë vendit “Gruaja, Paqja dhe Siguria”, me mbështetjen e Ambasadës Britanike, në kuadër të zbatimit të Rezolutës 1325 të Organizatës së Kombeve të Bashkuara.

Trajtimi historik i rekrutimit të gruas shqiptare në Forcat e Armatosura, duke marrë pjesë në shumë trajnime/stërvitje dhe misione paqeruajtëse jashtë vendit si në Afganistan, Detin Egje, Kosovë, Letoni, gjithashtu dhe në përfaqësitë tona ushtarake jashtë vendit.

Gratë në Forcat tona të Armatosura zënë një përqindje të lartë, bazuar kjo në planin e veprimit dhe Direktivën e Mbrojtjes 2024, për të arritur një përfaqësim prej 15%. Gatishmëria dhe roli i gruas në Forcat e Armatosura është e madhe, ku nga FARSH dhe MM i kushtohet një rëndësi akoma dhe më e madhe me qëllim që femrat ushtarake të ndihen të vlerësuara ashtu si dhe kolegët e tyre.

Gjatë vitit 2024 janë realizuar një numër aktivitete, me qëllim njohjen dhe orientimin e pjesëmarrësve me kuadrin ligjor dhe nënligjor në fuqi, lidhur me parimet dhe standardet e barazisë dhe mos diskriminimit, kuptimin e dhunës, ngacmimit, ngacmimit seksual dhe të mjedisit të sigurt në punë, kryesisht në sektorët e MM dhe SHPFA. Ndërkohë që projekti “Women in Uniform”, konsiston në zhvillimin e trajnimeve bazë të sportit të vetëmbrojtjes. Ky projekt është në vijim të projektit “Women in Uniform Association”, realizuar gjatë 2023, i cili konsiston në zhvillimin e trajnimeve bazë të sportit të vetëmbrojtjes.

Edhe gjatë kësaj periudhe ky aktivitet i drejtuar nga Ambasada Britanike do të zhvillohet nga 2 (dy) instruktore femra dhe 1(një) mashkull, efektivë të Forcave të Armatosura të Mbretërisë së Bashkuar, të cilët do të trajnojnë personelin femra dhe meshkuj nën uniformë (do të dominojë personeli femër) nga strukturat e FARSH-së, Policisë së Shtetit, Drejtorisë Burgjeve dhe Drejtorisë së Përgjithshme të Doganave.

Këto aktivitete do të zhvillohen në qytetet: Tiranë, Durrës, Berat, Vlorë dhe Shkodër. FARSH do të krijojë ekupe sportive nga strukturat e ndryshme për trajnim në disiplinën e sporteve të vetëmbrojtjes. Kjo është një mundësi e mirë jo vetëm për përmirësimin e aftësive të mirëfillta ushtarake, por edhe një mundësi e mirë për të promovuar disiplinën e sporteve të vetëmbrojtjes.

“Women in Uniform”, burim i vyer i eksperiencës dhe përvojës

Bashkëpunimi i Forcave të Armatosura të RSH dhe Forcave të Armatosura Britanike

Partneritet bashkëpunimi, ndërveprim i suksesshëm i FA-ve të RSH me FA-të e Britanisë së Madhe

Forcat tona të Armatosura vazhdojnë të marrin denjësisht pjesë në stërvitjet e përbashkëta, në kuadër të partneriteteve dhe bashkëpunimit me aleatët.

Stërvitja “Joint Effort-16”, Stërvitje e përbashkët me qëllim rritjen e ndërveprueshmërisë ndërmjet SHBA-së, Britanisë Madhe, Italisë, Kosovës, Malit të Zi dhe Shqipërisë, janë një burim i vyer i eksperiencës dhe përvojës në fushëbetejë dhe vijojnë të mbeten dhe një instrument i rritjes së ndërveprimit të Forcave Armatosura. Kjo i shërben rritjes së kapaciteteve operacionale të shtabeve dhe njëvësive të FA-së në procesin e planëzimit dhe ekzekutimit të operacioneve luftarake në mjedis të përbashkët dhe multinacional, në nivel taktik dhe operativ.

Stërvitja “Joint Effort - 16” kishte për objektiv trajnimin dhe stërvitjen e pjesëmarrësve për të përballuar sfidat operacionale aktuale dhe të ardhme me qëllim përgjigjen ndaj krizave të ndryshme dhe operacioneve në mbështetje të paqes nga 6 vende me rreth 1500 trupa e zhvilluar në Kepin e Palit.

Stërvitja “Silver Arrow”, Stërvitje e zhvilluar në Riga, Letoni, në nëntor 2016, në kuadër të stërvitjeve të Forcave të Reagimit të Shejtë të NATO-s, (VJTF), ishte më e madhja dhe kishte pjesë përbërëse shtetet aleate si Letonia, Gjermania, SHBA, Britania e Madhe, Estoni, Lituani, etj. Fokusi i stërvitjes ishin çështjet e sigurisë në kufijtë

verilindorë të NATO-s. Ky demonstrim i VJTF në “Silver Arrow”, tregoi edhe njëherë profesionalizmin, kohezionin dhe frymën e lartë të ndërveprueshmërisë që karakterizon NATO-n”, e cila është dhe pikë kthese në trajtimin e çështjes së sigurisë së Letonisë dhe rajonit të Baltikut.

Stërvitja e Përbashkët (Command Post Exercise) “LogEx 17” në 2017, në Shqipëri. Instruktorë nga SHBA-ja, Britania e Madhe, Austria, Franca drejtuan këtë stërvitje me pjesëmarrjen e 135 trupave nga Shqipëria, Bosnje-Hercegovina, Kroacia, Finlanda, Maqedonia, Moldavia, Mali i Zi, Serbia, Suedia, si dhe vëzhgues nga Polonia dhe Sllovenia. Stërvitja shërbeu si një tjetër hap pozitiv për rritjen e bashkëpunimit, vijimin e dialogut dhe rritjen e mirëbesimit midis vendeve të rajonit tonë, si dhe forcimin e lidhjeve midis NATO-s dhe Partneritetit për Paqe.

Stërvitja e Përbashkët “Albanian Lion 2018”, e cila u zhvillua në vendin tonë me pjesëmarrjen e forcave ushtarake nga Britania e Madhe, Kroacia, Kosova dhe Shqipëria, në rajonet stërvitore të Forcës Detare po zhvillohen elementë stërvitore të ndryshëm. Në gjirin e Dukatit, Vlorë, u zhvilluan stërvitje të trupave zhytëse, të cilat vazhdojnë aktivitetin që prej datës 12 me pjesëmarrjen e palombarëve anglezë, kroatë dhe shqiptarë. Ndër elementët stërvitorë kryesorë të tyre janë kërkimi nënujor, gjetja e objekteve të ndryshme si dhe nxjerrja e tyre në sipërfaqe, kërkime rrethore etj. Në stërvitjen zhytëse marrin pjesë mjete lundrimi të tre vendeve: Britanisë së Madhe, Kroacisë dhe Shqipërisë. Në të njëjtën kohë, në rajonin Kepi i Palit, Porto Palermo, Forca Detare me katër anije dhe një grup bordingu zhvilluan stërvitje detare me anijen britanike “Lyme” dhe helikopterin “Wild Cat”, duke ekzekutuar elementë të ndryshëm stërvitorë si: mbrojtje e afërt dhe e largët, operacion zbarkimi trupash, mbrojtjen e anijes komandë nga sulme të befasishme etj.

Stërvitja “Albanian Effort” e zhvilluar në vendin tonë në 2017, ishte një stërvitje ndërkombëtare me angazhimin e trupave nga Shqipëria, SHBA-ja, Italia, Gjermania, Mali i Zi, Maqedonia e Veriut, Britania e Madhe, Kroacia, Sllovenia, Turqia, Polonia etj. Mjedisi i përbashkët i sigurisë kërkon një përjasje gjithëpërfshirëse dhe kontribute të përbashkëta, të cilat kanë nevojë për më shumë bashkëpunim dhe mirëkuptim si dhe për besim reciprok midis vendeve.

Stërvitja “Strong Eagle” më 2022, dhe ajo 2024, ku Shqipëria dhe Mbretëria e Bashkuar kanë kryer një stërvitje të përbashkët mbrojtje. Qëllimi i stërvitjes, ishte që personeli të ndante eksperiencat e tyre të veçanta dhe të mësonin nga njëri-tjetri. Britania dhe vendi ynë kanë një kulturë të fortë bashkëpunimi dhe partneriteti së bashku. Regjimenti i Operacioneve Speciale Shqiptare dhe trupat nga Brigada e Operacioneve Speciale të Mbretërisë së Bashkuar u stërvitën së bashku gjatë stërvitjes së pestë “Strong Eagle”. Qëllimi i stërvitjes ishte që personeli nga çdo vend të mësonte nga njëri-tjetri, të forconte marrëdhëniet ekzistuese profesionale dhe personale dhe të punonte drejt zhvillimit të aftësive të Forcave Speciale Shqiptare.

Stërvitja e përbashkët detare bregdetare “Austere Wolf-24” me kolegët e tyre të Britanisë së Madhe, në Bazën Detare Pashaliman në kuadër të stërvitjes “Corridor VIII Response”. Kjo stërvitje u zhvillua paralel me “Strategic Reserve Force” (SRF), të cilat do të vijojnë kalimin në itinerarin e Korridorit VIII, Shqipëri (Durrës ose Vlorë) - Maqedoni e Veriut - Kosovë - Shqipëri. Kjo stërvitje e planëzuar nga pala britanike, kishte për qëllim zbarkimin e trupave dhe mjeteve lundruese në kushte të vështira bregdetare në bashkëpunim me vendin pritës.

ANO, tre dekada rrugëtim profesional, arsimor, mision drejt karrierës ushtarake

Më datë 05.11.1993, u hap Akademia e Nënoficerëve, misioni i së cilës ishte përgatitja e përqendruar e nënoficerëve të karrierës, duke rikthyer një traditë të përhershme dhe të konsoliduar..

Trajnimi i trupës së nënoficerëve e ka filluesën e saj në vitin 1919, ku u hap për herë të parë shkolla dhe kurset e nënoficerëve, të cilët vijuan deri në vitin 1939. Në vitet 1950-1965 u hapën kurse të ndryshme të shërbimit për nënoficerë në komandat përkatëse. Në vitin 2003, Qeveria Shqiptare i akordoi akademisë emrin e kolonelit holandez Ludowik Thomson, duke u quajtur Akademia e Nënoficerëve "Thomson", në vlerësim dhe në respekt të veprës së shquar për kontributin e dhënë në Shqipëri, për përmirësimin e trupës ushtarake gjatë viteve 1911-1915, ku dhe vdiq në vendin tonë në krye të detyrës.

Në historinë e FARSH-së, hallka, pozicioni, dhe roli i nënoficerit të karrierës në përgjithësi është vlerësuar, por në periudha të ndryshme kohore vlerësimi është i ndryshëm. Kështu, në vitet 1912-1914, 1920-1966 dhe 1994-2002 nënoficeri ka pasur një rol të rëndësishëm në strukturën organizative dhe ka gëzuar një rol të dorës së parë në stërvitjen, menaxhimin, dhe komandimin e nënrepartëve, e më rrallë të repartëve të shkallëve të vogla taktike.

Pas vitit 1945 dhe deri nga mesi i viteve '60, në ushtrinë shqiptare vazhonte të ruhej mendimi i mëparshëm që të ruhej i njëjti konceptim në lidhje me numrin, rëndësinë dhe rolin e nënoficerëve në jetën dhe përgatitjen e repartëve dhe nënrepartëve të saj. Me vlera ishte roli i tyre në stërvitjet e vogla. Por me heqjen e gradave nga viti '60 deri në vitin '90 numri i nënoficerëve ra ndjeshëm.

Pas viteve '60 nënoficerët merreshin në shërbim përmes një kontrate që nënshkruhej nga titullari i repartit përkatës dhe natyrisht pasi plotësonte disa kriteret që nuk kishte përfunduar më parë një shkollë për nënoficer.

Si domosdoshmëri e kohës doli themelimi dhe konsolidimi i institucionit të përgatitjes së nënoficerit, dhe në nëntor 1993, me Urdhër të Ministrit të Mbrojtjes u krijua Akademia e Nënoficerëve.

Shkollat e Nënoficerëve në Shqipëri nga viti 1912 – 2002

Viti 1919 - Shkollat e xhandarmërisë dhe aspirantëve për nënoficerë.

Viti 1925 - Shkolla e Nënoficerëve në Durrës, kishte 1 kurs çdo vit, 6 muaj kursi.

Viti 1929 - Shkolla e Nënoficerëve për këmbësori, artileri, xhenio.

Viti 1931 - Shkolla e Perfeksionit të Nënoficerëve në Durrës. Merrte nënoficerë nga ushtria, pasi kishin kryer shërbimin e detyrueshëm ushtarak dhe i kualifikonte si nënoficerë karriere.

Viti 1950 - Shkolla e përgatitjes së nënoficerëve të Prapavijës, më pas u emërua Shkolla e Intendencës.

Në vitet '60, '70, '80 - U hapën shkolla të përkohshme për Artilerinë, Tanket dhe Xhenion në Elbasan. Më pas, shkolla të njëjta me kohë dhe programe të reduktuara për nënoficerë jo të karrierës, që përgatishnin nënoficerë jo me rrogë dhe që u ngritën pranë Korpuseve dhe Komandave të Forcës Detare, Mbrojtjes Kundërajrore, pranë Grupimit në Elbasan.

Më 8 Prill 1994 - Mbi bazën e Shkollës së Instruksionit në Zall Herr, me urdhër të Ministrit të Mbrojtjes më 5.11.1993, u hap Akademia e Nënoficerëve.

Misioni i Qendrës së Arsimimit Profesional të Nënoficerëve (ANO) është: "Formimi, kualifikimi dhe përgatitja e nënoficerëve të të gjithë niveleve në FARSH dhe personelin e mesëm civil të administratës, ekuivalent të nënoficerëve, si dhe bashkëpunon me strukturat e FARSH-së për specializimin e nënoficerëve.

Përgjegjësitë dhe detyrat themelore të Qendrës së Arsimimit Profesional të Nënoficerëve (ANO) janë: Zhvillimi dhe certifikimi i kurseve institucionale dhe funksionale, Hartimi i planeve dhe programeve mësimore. Testimi dhe përzgjedhja e kandidatëve për ndjekjen e kurseve sipas ligjeve në fuqi e kriterëve të miratuara nga instancat eprorë. Kualifikimin e personelit të mesëm civil të administratës në strukturat e FA. Testimin e përzgjedhjen e kandidatëve për instruktorë pranë QAPN (ANO), Kryerjen e studimeve dhe dhënien e ekspertizës në fushën e zhvillimit të personelit nënoficer në FARSH; Testimin/Certifikimin e nënoficerëve që përfundojnë fazën e dytë të kursit bazë dhe kursit të Avancuar pranë të gjitha Qendrave Stërvitore në Komanda dhe Repartet e FA-së.

Bashkëpunimin me struktura të tjera në FA në interes të kualifikimit (specializimit) të personelit nënoficerë. Kurset mësimore organizohen dhe zhvillohen sipas kriterëve të përcaktuara në dokumentin "Politika e Arsimimit dhe kualifikimit të ushtarakëve të Forcave të Armatosura të Republikës së Shqipërisë për përpërimin në gradë, miratuar me urdhër të Ministrit të Mbrojtjes nr.765 datë 08.06.2021.

QAPN trajtohet si strukturë vartëse e AFA-së, në përputhje me ligjet, urdhrat dhe udhëzimet përkatëse për arsimimin ushtarak, parimet themelore të punës në institucion, për mënyrën e organizimit dhe drejtimit, zbatimin e konceptit të arsimimit ushtarak profesional për nënoficerët në FA-së dhe të punonjësve të mesëm (C2) civilë që kryejnë detyra funksionale në radhët e FA-së. Procedurat dhe kriteret që do të zbatohen

nga strukturat përgjegjëse për përzgjedhjen e

Ushtarit/Detarit të IV për ndjekjen e Kursit Fillestar të Nënoficerit.

Sipas nenit 5, pika 5, të ligjit 59/2014, "nënoficer aktiv është ushtaraku i titulluar si i tillë me urdhër të SHSHP të FA-së".

Rekrutimi i nënoficerëve bëhet nëpërmjet konkurrimit të brendshëm. Në konkurrim mund të marrin pjesë vetëm ushtarët/detarët IV që plotësojnë kriteret e përcaktuara. Struktura përgjegjëse për zhvillimin e testimit është AFA/Akademia e Nënoficerëve.

Aplikimi bëhet pranë komandave, ku ushtarët/detarët e IV kryejnë shërbimin, sipas formatit të kërkesës që tërheqin pranë zyrave të personelit të Forcave. Konkurrimi nuk është i hapur ndaj publikut jashtë FA. Pozicionet organike në TOP janë të hapura si për meshkujt dhe femrat. Preferohen kandidatët që kanë arsim të lartë dhe njohuri në gjuhët e huaja.

Kriteret e konkurrimit për të ndjekur kursin fillestar të nënoficerit

Ushtari/Detari IV për të ndjekur Kursin Fillestar të Nënoficerit duhet të plotësojë kriteret e mëposhtme: Në momentin e aplikimit, të ketë jo më pak se dy vjet si ushtar/detar i IV; Në momentin e aplikimit të mos jetë më shumë se 32 vjeç; Të jetë vlerësuar jo më pak se "mbi mesatar" në dy vlerësimet e fundit vjetore (vlerësimet i referohen vlerësimit të superioritet); Të ketë kryer arsimin parauniversitar; Të jetë vlerësuar kalues në testin e përgatitjes fizike; Të jetë i aftë nga ana shëndetësore; Të ketë gjatësinë trupore jo më pak se 165 cm për meshkujt dhe 160 cm për femrat.

Zhvillimi i konkurrimit përfshin

Zhvillimi i konkurrimit: Testimin intelektual; Testimin fizik; Ekzaminimin mjekësor; Testimin e njohurive në njohjen e gjuhës angleze. Pranimi kryhet në bazë të Udhëzimit të MM Nr. Nr.03 datë 18.02.2016, "Për procedurat dhe kriteret për rekrutimin e nënoficerëve aktiv në FARSH", pika 15 "Procedurat e titullimit "nënoficer aktiv" dhe gradimin "nëntetar", germa b, "Në përfundim të kursit, Komandanti i QAPN-së, i përcjell SHSHP të FA-së, nëpërmjet Komandantit të AFA-së, propozimin për titullimin e kursantëve".

Kurset që zhvillohen pranë Qendrës së Arsimimit Profesional të nënoficerëve janë:

Kurset Institucionale; Kursi Fillestar i Nënoficerit, 5 javë në QAPN; Kursi Bazë i Nënoficerit, faza e parë 8 javë në QAPN dhe faza e dytë 8 javë pranë Qendrave Stërvitore në njësi e reparte; Kursi i Avancuar i Nënoficerit, faza e parë 8 javë në QAPN dhe faza e dytë 8 javë pranë Qendrave Stërvitore në njësi e reparte; Kursi i Lartë i Nënoficerit, 8 javë në QAPN; Kursi i Kryekapterit, 8 javë në QAPN.

Kurset Funksionale

Kursi i Administratës së Mesme Civile, 2 javë në QAPN. Kursi i Instruktorit, 3 javë në QAPN. Hartimi i programeve mësimore në QAPN, është mbështetur kryesisht në dhënien e njohurive bazë kursantëve për të përvetësuar format dhe teknikat e drejtimit në nivele të ndryshme, duke filluar nga niveli i grupit, e deri në atë të togës. Gjithashtu kursantët marrin njohuritë e duhura për teknikat, format dhe metodat e punës në shtabet e njësive dhe reparteve. Njëkohësisht prioritet iu jepet implementimit në programet mësimore edhe të STANAG-ve, të cilat kryesisht konsistojnë në: Rregullore, Ligjshmëri, Operacionet luftarake dhe humanitare dhe ato paqeruajtëse, barazinë gjinore, Plani Kombëtar i kërkim-shpëtimet etj. Nisur nga kurset sipas niveleve që zhvillohen në Qendrën e Arsimimit Profesional të Nënoficerit si dhe eksperiencat që marrin gjatë kohës që ato ushtrojnë detyrën funksionale në reparte ku ato shërbejnë si dhe informacionit të marrë nga komandat, vërehet një ndryshim shumë pozitiv në ngritjen e aftësive të tyre profesionale. Nënoficeri i njohur si "shtylla kurrizore e ushtrisë" është i përfshirë direkt në stërvitjen dhe trajnimin e trupave, ndaj arsimimi dhe kualifikimi i tyre këto vitet e fundit ka dhënë një impakt shumë pozitiv në rritjen dhe performancën e Komandave/njësive, ku ato shërbejnë. Duke qenë se QAPN është i vetmi institucion arsimor për të gjithë korpusin e nënoficerëve në FA, çdo nënoficer, pas një periudhe 3-4 vjeçare, rikthehet përsëri pranë këtij institucioni për kryerjen e kurseve të radhës, për të marrë njohuri dhe dije të një niveli më lartë, e cila është një domosdoshmëri për ecurinë e tyre në grada dhe karrierë. Gjithashtu dera e QAPN-së (ANO) është e hapur për secilin prej tyre, që kërkon ekspertizë në një fushë të caktuar.

Nisur nga historiku i ekzistencës së këtij institucioni arsimor/profesional për nënoficerë ndër vite, QAPN (ANO) ka pësuar një ngritje dhe ndryshim rrënjësor pozitiv, qoftë në mënyrën e organizimit, përzgjedhjes së personelit Instruktor.

Vlen të theksohet se i gjithë procesi mësimor në QAPN zhvillohet nga vetë nënoficerët, çka tregon ngritjen e tyre nga ana profesionale. Gjithashtu bashkëpunimi me vendet Aleate, konkretisht me Gardën Kombëtare të New Jersey-it, SHBA, ka dhënë një hop shumë cilësor në arsimimin dhe trajnimin e trupës së nënoficerëve, më e theksuar kjo në këto dy-tre vitet e fundit. Programi mësimor është i ndërtuar në mënyrë të tillë, ku përqindja e teorisë dhe asaj praktike t'i përgjigjet vetë nevojave që ka funksionet organike ku këto nënoficerë shërbejnë.

Konkretisht nëse do flasim për kursin fillestar dhe kursin bazë të nënoficerit, afërsisht 68% e këtij programi është trajnim/stërvitje (Praktikë) dhe 32% e zë pjesa teorike. Për kursin e Avancuar 58.3% është trajnim/stërvitje (Praktikë) dhe 41.7% pjesa teorike. Kursi i Lartë i Nënoficerit 64.2% Teori dhe 35.8% Praktikë. Kursi i Kryekapterit, 80.08% Teori dhe 19.2% praktikë.

Sekretari i Përgjithshëm i NATO-s përgëzon presidentin e sapo zgjedhur të SHBA-së, Donald Trump

Sekretari i Përgjithshëm i NATO-s, Mark Rutte përgëzoi Presidentin e sapo zgjedhur të Shteteve të Bashkuara të Amerikës, Donald Trump, duke shprehur se pret me padurim të punojnë përsëri së bashku për të avancuar paqen përmes fuqisë përmes NATO-s.

Nëpërmjet NATO-s, SHBA ka 31 miq dhe aleatë që ndihmojnë në avancimin e interesave të SHBA-së, shumëfishimin e fuqisë amerikane dhe mbajtjen e amerikanëve të sigurt. Së bashku, aleatët e NATO-s përfaqësojnë gjysmën e fuqisë ekonomike të botës dhe gjysmën e fuqisë ushtarake të botës.

“Ne përballemi me një numër në rritje sfidash globalisht, nga një Rusi më agresive, te terrorizmi, te konkurrenca strategjike me Kinën, si dhe shtrirja në rritje e Kinës, Ruisë, Koresë së Veriut dhe Iranit. Puna së bashku përmes NATO-s ndihmon për të penguar agresionin, për të mbrojtur sigurinë tonë kolektive dhe për të mbështetur ekonomitë tona”, - u shpreh Sekretari i Përgjithshëm. Presidenti i sapo zgjedhur Trump tregoi udhëheqje të fortë të SHBA-së, gjatë mandatit të tij të parë në detyrë, një mandat që ktheu valën në shpenzimet evropiane të mbrojtjes, përmirësoi ndarjen e barrës transatlantike dhe forcoi aftësitë e Aleancës”, - deklaroi Sekretari i Përgjithshëm, duke shtuar se “kur Presidenti i zgjedhur Trump të marrë detyrën përsëri më 20 janar, ai do të mirëpritet nga një Aleancë më e fortë, më e madhe dhe më e bashkuar.

Dy të tretat e aleatëve tani shpenzojnë të paktën 2% të PBB-së së tyre në mbrojtje, dhe shpenzimet dhe prodhimi i mbrojtjes janë në një trajektore përpara në të gjithë Aleancën. Ne duhet të vazhdojmë këto përpjekje për të ruajtur paqen dhe prosperitetin në të gjithë Amerikën e Veriut dhe Evropën”.

Sekretari i Përgjithshëm i NATO-s në Berlin: Mbështetja juaj shpëton jetë në fushën e betejës çdo ditë

Gjatë vizitës së tij të parë zyrtare në Berlin, Sekretari i Përgjithshëm i NATO-s Mark Rutte falënderoi kancelarin Olaf Scholz për kontributet e rëndësishme të Gjermanisë në Aleancë dhe mbështetjen e saj të vazhdueshme për Ukrainën.

Sekretari i Përgjithshëm vlerësoi “udhëheqjen dhe angazhimin personal” të kancelarit Scholz për të investuar më shumë në mbrojtje. “Gjermania investon tani 2 për qind të PBB-së së saj në mbrojtje për herë të parë në tre dekada. Kjo është e rëndësishme për Gjermaninë dhe për NATO-n”, - tha ai.

Sekretari i Përgjithshëm theksoi kontributet e Gjermanisë në NATO, duke përfshirë praninë e saj në pjesën lindore të Aleancës, ku ajo po stacionon një brigadë të plotë në Lituani. Z. Rutte përshëndeti hapjen e selisë së re detare të Gjermanisë në Rostock, e cila do të ndihmojë në mbrojtjen e rrugëve kryesore të tregtisë dhe furnizimit, si dhe infrastrukturës kritike në Detin Baltik.

Rutte falënderoi gjithashtu Gjermaninë për “kontribuesin më të madh evropian të ndihmës ushtarake” për Ukrainën, duke nënvizuar se mbështetja e Gjermanisë “shpëton jetë në fushën e betejës çdo ditë”. Ai paralajmëroi gjithashtu për sulme më të shpeshta hibride ruse kundër aleatëve të NATO-s, duke thënë se “vija e frontit në ndryshim në këtë luftë nuk është më vetëm brenda Ukrainës”. Rusia po ndërhyr drejtpërdrejt në demokracitë e aleatëve, duke sabotuar industrinë dhe duke kryer dhunë. “E gjithë kjo për të na dobësuar dhe për të mbjellë përçarje, por NATO është e gatshme të pengojë dhe të mbrojë kundër këtyre kërcënimeve”, - tha ai.

Sekretari i Përgjithshëm u takua gjithashtu me presidentin gjerman Frank-Walter Steinmeier, Ministrin e Mbrojtjes Boris Pistorius dhe Kryetarin e Komitetit të Mbrojtjes të Bundestagut gjerman Marcus Faber.

Sekretari i Përgjithshëm i NATO-s përshëndet kontributin e Italisë për sigurinë euroatlantike dhe mbështetjen për Ukrainën

Sekretari i Përgjithshëm Mark Rutte vizitoi Italinë, ku u takua me Kryeministren Giorgia Meloni dhe Presidentin Sergio Mattarella. Ai nënvizoi rëndësinë e vazhdimin të forcimit të parandalimit dhe mbrojtjes, dhe rritjen e mbështetjes për Ukrainën.

“Mbajtja e një miliardë njerëzve tanë të sigurt është detyra më e shenjtë e NATO-s dhe kjo është arsyeja pse ne po rrisim kapacitetin tonë industrial të mbrojtjes”, - tha Sekretari i Përgjithshëm, duke shtuar se “ne duhet të shkojmë më tej dhe më shpejt, për parandalimin tonë dhe për të mbështetur Ukrainën.”

Sekretari i Përgjithshëm nënvizoi se Italia është “një aleatë e vendosur dhe e besueshme, duke kontribuar në shumë mënyra për sigurinë euroatlantike”. Ai theksoi udhëheqjen e Italisë në grupin e ri të betejës të NATO-s, në Bullgari, kontributet e saj në vendosjet e NATO-s në Hungari dhe Letoni dhe vendosjen e avionëve të Italisë për të mbrojtur hapësirën ajrore dhe anijet aleate për të mbajtur të hapura rrugët detare të rëndësishme. “Italia po udhëheq edhe një herë misionin tonë paqeruajtës në Kosovë, KFOR, duke ndihmuar në nxitjen e stabilitetit në Ballkanin Perëndimor”, - shtoi ai.

Sekretari i Përgjithshëm falënderoi kryeministrin Meloni “për të qenë një mbështetës kaq i fortë i Ukrainës”. Ai nënvizoi se aleatët dhe partnerët “do të vazhdojnë të qëndrojnë pranë Ukrainës, sepse lufta e Ukrainës është lufta jonë” dhe përshëndeti mbështetjen e fortë të Italisë për planin e veprimit të miratuar në Samitin e Uashingtonit për një qasje më të fortë, më strategjike dhe të orientuar drejt rezultateve ndaj pjesës jugore të NATO-s.

Gjatë vizitës së tij, Sekretari i Përgjithshëm Rutte vizitoi edhe objektet italiane të grupit të prodhimit të mbrojtjes “Rheinmetall”.

Prof. Asoc. Dr. BERNARD ZOTAJ

Forca të BrIS gjendeshin të rreshtuara nga rruga e Elbasanit-Farkë-Teqe e Bektashinje-kodrat përmbi Xhenio-Babrru-shkolla e Dakos, me një batalion rezervë në Valias-Lankas. Sulmi për fazën e parë të luftimeve filloi më 29 tetor 1944, dhe përfundoi më 11 nëntor 1944. Në përfundim të kësaj faze, çdo gjë ishte gati për sulmin përfundimtar. Në luftimet e fazës së parë për çlirimin e Tiranës ranë dëshmorë, si dhe pati mjaft partizanë të plagosur.

Partizani i çetës "Plakë" ra për çlirimin e Tiranës

Pranverë e vitit 1943, në të katër anët e Shqipërisë ishte ndezur lufta partizane për liri. Idetë e luftës çlirimtare kishin hyrë në çdo vatër të thjeshtë të popullit, në çdo zemër patrioti. Këto ide ngritën peshë dhe zemrën e djaloshtit 21-vjeçar Nazif Daut Xhavori nga fshati Lerven i rrethit të Fierit. Një natë maji të vitit 1943, la qetë në livadh dhe u nis për të takuar çetën "Plakë" të Mallakastrës...

Nëntor i vitit 1944

Komanda e BrIS mori urdhër nga komanda e DIS të hidhej në mësimje për çlirimin e qytetit të Tiranës në mbremjen e 1 nëntorit 1944. Afër mëngjesit batalionet e BrIS u hodhën në mësimje; armiku duhej të thyhej me çdo kusht. Tirana duhej çliruar. Një tank ishte bërë pengesë për përparimin e b5p në thellësi të bulevardit të madh. Nazifi, si gjithmonë në ballë të skuadrës së tij, i armatosur me bomba dore, vendosi të asgjësojë tankun, por në momentin kur bëhet gati të hedhë bombat sipër tankut, diktohet nga mitraljeri i tankut shtiu mbi trupin e tij të njomë një breshëri plumbash... Është shpallur Dëshmor i Atdheut me vendim nr. 50 datë 31.03.1972 të Komitetit Ekzekutiv të Rrethit të Fierit.

Në sulm për të kapur fortesën gjermane

Sami Hito Muçaj lindi në Dhëmban të Tepelenës, më 1928, në një familje fshatare të varfër, që mezi përballonte jetesën. Për një kohë, 1940-1941, punoi si punëtor në një ndërmarrje ushtarake për mirëmbajtjen e rrugëve, por si njeri i dyshimtë dhe kundërshtar i fashizmit u pushua nga puna. Pas kësaj shkon në Vlorë dhe bashkëpunon me ilegalë të qytetit. Më 1 nëntor 1943, u inkuadrua në rreshtat partizane të BrIS. Në përlëshje fyt për fyt me armikun me pushkë dhe bomba dore, në luftë për çlirimin e Tiranës, më 3 nëntor 1944, vritet në sulm përmbi një fortesë të gjermanëve. Është shpallur Dëshmor i Atdheut me vendim nr. 44 datë 03.08.1971 të Komitetit Ekzekutiv të Rrethit të Tepelenës.

Tiranasi që ra dëshmor për Tiranën

Ali Osman Spahiu lindi në Tiranë, në mars të vitit 1930. Ishte bir i një familjeje të varfër punëtori. Në luftë e sipër, në ato mbledhjet e zjarra, u pranua në radhët e organizatës së Rinisë Komuniste. Pas kësaj dite, mori pjesë aktive në aksionet e luftimit që zhvilloi kompania e katërt e batalionit të katërt të BrIS, ku bënte pjesë Ali Spahiu. Batalioni i katërt i brigadës, pas ndeshjeve të ashpra me armikun, përparoi prej Varrit të Bamt gjer tek instituti femëror. Kjo ishte një lëvizje me sakrificë të mëdha, çdo metër e gjak. Tregoi guxim e pjekuri në çdo luftim, deri ditën e fundit të jetës së vet, që dita e 5 nëntorit 1944. Luftohej me vetëmohim për çlirimin e Tiranës. Kjo ishte dita e fundit që partizani i vogël Ali Spahiu mori pjesë në betejat e ashpra me armikun. Ra, pa mbushur ende të pesëmbëdhjetat. Është shpallur dëshmor i Atdheut me vendim nr. 58, datë 17.08.1948 të Komitetit Ekzekutiv të KP të Rrethit të Tiranës.

Rrugët e Tiranës u skuqën dhe me gjakun e tij

Mete Bajram Gjonaj, lindur më 4 qershor të vitit 1927, në një familje të varfër, por plot virtyte të Dhëmbanit, u rrit me varfëri dhe halle si gjithë të tjerët. Në fshat asnjëherë nuk e ngopi barkun me bukë. Edhe shkollën fillore nuk pati mundësi ta mbaronte, pasi që në moshën 9 vjeçare u kulloste lopët fshatarëve. Vuajtjet dhe hallet e mësuan të dallonte të mirën nga e keqja, padrejtësinë nga e drejta dhe kjo shpesh e revoltonte djalin e ri. Qysh në maj të vitit 1943, ai u lidh me shokët komunistë të fshatit, mori pjesë aktive në Rininë Komuniste të tij, duke u bërë një agitator aktiv i Lëvizjes Antifashiste Nacionalçlirimtare. Më 1 dhjetor 1943, u radhit me forcat e BrIS dhe nuk u shkëput prej saj për asnjë çast. Duke treguar guxim dhe trimëri të rrallë, gjaku i tij skuq rrugët e Tiranës, më 10 nëntor 1944, në përlëshje fyt për fyt me fashistë e gjermanë. Është shpallur Dëshmor i Atdheut me vendim nr. 44, datë 3.8.1971 të Komitetit Ekzekutiv të Këshillit Popullor të Rrethit Tepelenë.

Qëndroi në barrikadë deri në minutën e fundit...

Qani Jaho Hyskaj, lindi më 20 gusht 1926, në familjen e nderuar të Hyskajve të fshatit Matohasanaj. I ati, Hyska, bënte

Dëshmorë të BrIS, rënë për çlirimin e Tiranës

Nazif Daut Xhavori (1927-1944)

Sami Hito Muçaj (1928-1944)

Ali Osman Spahiu (1930-1944)

Mete Bajram Gjonaj (1927-1944)

Qani Jaho Hyskaj (1926-1944)

Agllai Naum Tako (1926-1944)

Estref Abdurahman Caka (1919-1944)

Fane Petro Kromidha (1920-1944)

punët më të rënda për t'i siguruar familjes bukën e gojës. Këtë barrë të rëndë e ndjeu shpejt edhe djali i tij, Qaniu. Fare i ri, në shi e borë, i veshur keq dhe me opinga me tela, Qaniu do ta gjeje duke ruajtur bagëtitë e lagjes ku banonte. Kur mori lidhje me militantët e lirisë në fshat dhe krahinë hodhi pushkën krahut dhe nuk e lëshoi kurrë atë. Në fillim në çetën territoriale dhe që nga 1 dhjetori 1943 në rreshtat e BrIS. Ai luftoi si trimat, në të gjitha betejat që zhvilloi ky formacion i lavdishëm luftarak. Ra heroikisht, për të mos vdekur kurrë, më 10 nëntor 1944, në luftën për çlirimin e kryeqytetit, Tiranë. Është shpallur dëshmor i Atdheut me vendim nr. 44, datë 03.08.1971, të Komitetit Ekzekutiv të KP të Rrethit të Tepelenës.

Përpara shokë, të ngrini sa më parë flamurin e fitores!

Agllai Naum Tako, kur mori vesh se brigada e saj do të sulmonte për çlirimin e kryeqytetit u shpreh "edhe unë do të jem luftëtarë e çlirim të Tiranës, e kryeqytetit tonë! Ç' nder i madh që na bëhet", tha kur mori vesh lajmin se brigadës së saj i ishte besuar detyra e rëndësishme". Rrobat partizane, kapela me yll në ballë, automatiku i shtrënguar në gjoks e burrëronin, partizanen nga Përmeti, të marrë pjesë në të gjitha luftimet që kishte zhvilluar kjo njësi luftarake e UNÇSH-së. Automatiku në dorën e saj ish bërë shok i pandarë, dhe me të në beteja zbriti nga kodrat e Shën Prokopit, në rrugën e Elbasanit e drejt qendrës së Tiranës. Iu afruan çlirim... Me këto ëndrra hyri në Tiranë, në Tiranën e përflakur. Një mitraloz, nga një bunker i vendosur mu në qendër të qytetit, gërgëriste egërsisht dhe pengonte sulmin e partizanëve. Ngado ndiheshin krisma mitralozash dhe automatikësh të partizanëve dhe ndërmjet tyre edhe krismat e automatikut të Agllaisë. Një autobлиндë gjermane vërtitej si një bishë e egër dhe qëllonte nga mundte. Agllaia ish shtrirë barkas dhe kish vënë në shënjestër një mitraloz gjerman që qëllonte nga dritarja e një pallati. Në çdo rrugë luftohej, në çdo rrugë ngriheshin barrikada. Ndërmjet luftëtarëve të lirisë ishte vajza e vogël që duke vrapuar, i afrohej asaj çerdheje mitralozi që villte zjarr nga dritarja e pallatit. Autoblinda e pengonte. Edhe bunkeri në mes të qytetit nuk e lejonte me të shtënat e tij që luftëtarja të kalonte matanë rrugës qendrore. Por ...bunkeri në mes të qytetit u përflak. Një plasje e madhe granate e gozhdoi në vend autoblindën gjermane. Partizanët sulmuan. Agllaia qëllloi kundër mitralozit të vendosur në dritare. Mitralozi për një çast heshti... Agllaia u ngrit të sulmonte së bashku me shokët e saj. Pranë Lanës hodhi një bombë, zbrazti dhe një karikator kundër armikut, u shtri barkas për t'iu shmanjur një mitralozi gjerman, pastaj u ngrit përsëri dhe sulmoi... Por një plumb e preu në mes. Shokët e saj vazhdonin të sulmonin. Ajo i pa... Pa dhe bunkerin në qendër të Tiranës që nxirrte flakë... kujtoi qytetin e luleve, Përmetin, ku kish lindur në vitin 1926. Ishte dita 11 nëntor 1944. Agllai Tako është shpallur dëshmore e Atdheut me vendim nr. 82, datë 17.08.1976 të Komitetit Ekzekutiv të Rrethit të Përmetit. Kryeqyteti Tiranë ka një rrugë me emrin "Rruga Agllai Tako".

Luftoi dhe ra në sheshin "Skënderbej"

Estref Abdurahman Caka, lindi në Osoje të Skraparit, në vitin 1919. Më 1940 u vendos në Tiranë, ku punoi si punëtor në një shoqëri italiane. Dezertoi nga ushtria, ku ishte mobilizuar. Jataku i Estref Osojes ishin malet e larta të Skraparit. Aty ishte foleja e çetës partizane. Në radhët e saj Estrefi gjeti rrugën që ai kishte ëndërruar. Mori pjesë në çetat e para të Skraparit. Estref

Caka (Osoja) komandant kompanie në BrIS ishte një luftëtar i vendosur i Luftës Antifashiste Nacionalçlirimtare, BrIS luftonte nëpër rrugët qendrore të Tiranës. Partizanët hidheshin përpara duke sulmuar me trimëri pozicionet e armikut. Një kompani luftonte në sheshin qendror, në sheshin "Skënderbej". Që lart, nga katet e ministrive qëllonin mitralozat gjermanë. Shumica e tyre heshtën, por njeri ende qëllonte mbi partizanët. Edhe ai duhej asgjësuar. Një djalosh i ri, shtrihet rrafsh me tokën dhe zvarritet drejt korbit të zi që villte zjarr, që mendohej t'u merrte jetën shokëve të tij. Ai ishte komandanti Estref Caka, dhe ai vetë do ta asgjësonte atë fole zjarri vendosur në dritaren e një ministrie. Shokët e tij, me të shtënat e tyre, i tërhiqnin vëmendjen armikut. Edhe pak, ja Estrefi u ngrit, u ngjit e u bë një me murin, vazhdoi. Eci edhe pak. E kaloi rrezikun e plumbave. U vra duke luftuar kundër nazistëve gjermanë për çlirimin e Tiranës, më 11 nëntor 1944. Është shpallur dëshmor i Atdheut me vendim nr. 17, datë 27.02.1978 të Komitetit Ekzekutiv të KP të Rrethit të Skraparit. Mban titullin "Hero i popullit". Shkolla dhe rrugë në Skrapar dhe në Tiranë mbajnë emrin e tij.

Komandanti në ballë të sulmit

Fane Petro Kromidha lindi më 1920, në Labovë të Gjirokastrës. Prindërit e tij, me shumë pak tokë dhe një mulli që kishin, mezi arrinin t'i mbanin gjallë fëmijët. Pa i mbushur mirë të pesëmbëdhjetë vjetët Foni u shtrëngua të merrte rrugët e qytetit dhe të punonte si pjatolarës nëpër restorante. Atje e pa me sytë e vet më mirë se kudo gjer atëherë shtypjen shoqërore, së cilës iu shtua dhe shtypja kombëtare e pushtuesve fashistë. Duke jetuar në mes të të pastrehëve, pa mbushur as barkun me bukë, ai hyri në rrethet e shokëve që nisen t'i flisnin për luftën, për Partinë Komuniste, që ishte vënë në krye të saj. Ndërkaq u thirr ushtar dhe u dërgua për të shërbyer në Librazhd. Por tani që kishte armën në dorë, ai dinte kundër kujt ta drejtonte. Së bashku me një grusht shokësh u arratis nga ushtria dhe vajti në çetën e Dumresë. Që në betejat e para fitoi respektin e shokëve dhe shpejt u caktua zëvendëskomandant i çetës së Shtatit të Dytë. Ndërkaq u pranua në gjirin e Partisë. Që me formimin e Brigadës I Sulmuese, Fani u emërua zëvendëskomandant e më pas komandant i kompanisë së tretë të Batalionit IV, detyrë të cilën e kreu me nder gjer në çastet e fundit të jetës. ... Dhe ja lufta për çlirimin e Tiranës. Partizanët kryenin çdo natë sulme mbi post-komandat në periferi dhe shpesh depërtonin gjer afër qendrës së Tiranës. Kompanisë së Fanit i ishte besuar një nga drejtimet më të rëndësishme: një pjesë e Rrugës së Elbasanit, gjer te hotel "Parku", dhe akoma më thellë te bunkeri pranë xhamisë së vjetër. Atë drejtim armiku përpigjeja ta mbante me çdo kusht, sepse andej kontrollonte të vetmen rrugë nga mund të tërhiqej drejt Veriut pas disfatës së pashmangshme që e priste në kryeqytet. Armiku i kishte orët të numëruara, por nëpër frëngjitë e bunkerëve dhe në dritaret e ndërtesave kishte vënë snajperë. Fani vraponte nga një pozicion në tjetrin, nga njëra ndërtesë te tjetra, nga njëri kat te tjetri. Takonte shokët, i porosiste të kishin kujdes, të mos dilnin nëpër dritare. Ndërkaq, që nga hotel "Parku" kërcësinin pushkët snajperë. Fane vrapoi drejt pozicionit, por snajperi gjerman e kishte vënë në shenjë. Ai ra... Është shpallur dëshmor i Atdheut me vendim nr. 65, datë 2.10.1971 të Komitetit Ekzekutiv të KP të Rrethit të Gjirokastrës.

Si po shkon Java e Punës 4-ditore në Europë?

Ideja e javës së punës 4 ditore i pati fillimet e veta gjatë periudhës së pandemisë COVID-19, ku punonjësit, pas ndryshimeve të rrethanave të punës, nisën të rivlerësonin kushtet e punës, fleksibilitetin e orarit dhe efektivitetin në punë.

Ideja është e thjeshtë, punonjësit do të punonin katër ditë në javë, ndërkohë që paguheshin njësoj dhe fitojnë të njëjtat përfitime, por me të njëjtën ngarkesë pune. Prandaj, kompanitë që reduktojnë javën e tyre të punës do të funksionojnë me më pak takime dhe më shumë punë të pavarur. Kjo ide u përqaftua nga disa vende në të gjithë botën.

Belgjika u bë vendi i parë në Evropë që miratoi ligje për një javë pune katër-ditore. Në shkurt 2022, punonjësit belgë fituan të drejtën për të kryer një javë të plotë pune në katër ditë, në vend të pesë ditores të zakonshme, pa humbje rroge.

Ligji i ri hyri në fuqi më 21 nëntor të vitit të kaluar, duke i lejuar punonjësit të vendosin nëse do të punojnë katër apo pesë ditë në javë. Por kjo nuk do të thotë se ata do të punojnë më pak – ata thjesht do të kondensojnë orët e tyre të punës në më pak ditë.

Kryeministri belg Alexander de Croo tha se shpresonte se ndryshimi do të ndihmojë për ta bërë më fleksibël tregun famëkeq të ngurtë të punës në Belgjikë dhe do ta bëjë më të lehtë për njerëzit të kombinojnë jetën e tyre familjare me karrierën e tyre. Ai shtoi gjithashtu se modeli i ri duhet të krijojë një ekonomi më dinamike. “Qëllimi është t’u japim njerëzve dhe kompanive më shumë liri për të rregulluar kohën e tyre të punës”, - tha ai. “Nëse e krahasoni vendin tonë me të tjerët, shpesh do të shihni se jemi shumë më pak dinamikë”.

Portugalia gjithashtu provoi një javë pune katër-ditore

Pas suksesit të programeve të tjera të provës në kontinent, Portugalia ka marrë hapin dhe i është bashkuar një liste në rritje të vendeve që merren me konceptin e një jave katër-ditore.

Si pjesë e një programi pilot në vazhdim të financuar nga qeveria të shpallur në fillim të qershorit të vitit të kaluar, 39 kompani private janë regjistruar për të marrë pjesë në iniciativë, në partneritet me grupin jofitimprurës të avokimit “4 Day Week Global”.

Disa punonjës me kohë të plotë do të punojnë me të vërtetë ditë shumë të gjata nëse zgjedhin të kondensojnë orët e tyre, dhe të tjerët, si punëtorët me turne, thjesht nuk do të kenë mundësinë e këtij fleksibiliteti.

Kompanitë që marrin pjesë pritet të ndjekin “modelin 100:80:100”, që do të thotë 100 për qind e pagës për 80 për qind të kohës, në këmbim të një angazhimi për të ruajtur produktivitetin të paktën 100 për qind.

Me 72 për qind të njerëzve që punojnë mbi 40 orë në javë, Portugalia ka javën e tretë më të gjatë të punës në vendet e Organizatës për Bashkëpunim dhe Zhvillim Ekonomik (OECD), sipas një raporti mbi provën e përpiluar nga Universitetet e Londrës dhe Reading.

Kjo provë tashmë është përshëndetur si “jashtëzakonisht e suksesshme edhe në Mbretërinë e Bashkuar. Kompanitë në Mbretërinë e Bashkuar që zhvilluan një provë gjashtëmuajore të javës katër-ditore të punës tani po planifikojnë ta bëjnë javën më të shkurtër të punës të përhershme, pasi e përshëndetën eksperimentin si “jashtëzakonisht të suksesshëm”.

Dhjetëra kompani u përfshinë në programin pilot gjashtëmuajor - më i madhi i këtij lloji - i cili u lançua në qershor 2022, për të studiuar ndikimin e orëve më të shkurtra të punës në produktivitetin e bizneseve dhe mirëqenien e punëtorëve të tyre, si dhe ndikimi në mjedis dhe barazia gjinore.

Rreth 61 kompani në Mbretërinë e Bashkuar dhe më shumë se 3,300 punonjës u regjistruan për programin, të drejtuar nga studiues në Universitetet e “Kembrixhit” dhe “Oksfordit” dhe Kolegji i Bostonit, si dhe “4 Day Week Global”, dhe grupe të tjera avokuese si Fushata 4 Ditore në MB.

Një shumicë e madhe - rreth 92 për qind e kompanive që morën pjesë në provë vendosën të mbajnë politikën javore katër ditore pas periudhës së provës, duke e përshëndetur projektin si një “përparim të madh. Ashtu si me provën e re të Portugalisë, punonjësit pritej të ndiqnin “modelin 100:80:100”.

Projekti në Mbretërinë e Bashkuar ishte një nga disa në mbarë botën të orkestruar nga “4 Day Week Global”, i cili mbron për një javë më të shkurtër pune. “Programe të ngjashme janë vendosur të fillojnë në SHBA dhe Irlandë, me të tjera të planifikuara për Kananë, Australinë dhe Zelandën e Re”, - tha Joe Ryle, drejtor i Fushatës 4 Ditore të Javës në Mbretërinë e Bashkuar. Skocia dhe Uellsit gjithashtu i bashkohen lëvizjes globale në rritje.

Në Skoci, një testim qeveritar për nëpunësit civilë filloi në fund të janarit 2024, ndërsa qeveria e Uellsit njoftoi në pranverën e vitit të kaluar se edhe ajo po shqyrtonte gjykimin e saj.

Qeveria skoceze ka konfirmuar se rreth 140 nëpunës publikë që punojnë në South of Scotland Enterprise kanë filluar të punojnë një javë 32-orëshe pa humbje page për të testuar nëse java e punës katër-ditore mund të shtrihet në vend. Qeveria vuri në dukje një sondazh të fundit të kryer nga Instituti skocez për Kërkime të Politikave Publike (IPPR) në Skoci, i cili tregoi se 80 për qind e njerëzve që iu përgjigjën idesë ishin shumë pozitivë ndaj nismës.

Të anketuarit thanë se programi do të përmirësonte shumë shëndetin dhe lumturinë e tyre.

Skocia gjithashtu vuri në dukje Islandën dhe rezultatet e saj të forta si një arsye të madhe për të shfrytëzuar një shans me javën e punës katër-ditore.

Vitin e kaluar, Islanda regjistroi rritje ekonomike më të shpejtë se pjesa më e madhe e vendeve evropiane dhe shkalla e saj e papunësisë është një nga më të ulëtat në Evropë, vuri në dukje Instituti i Autonomisë në Mbretërinë e Bashkuar dhe Shoqata e Islandës për Qëndrueshmëri dhe Demokraci. “Ky studim tregon një histori të vërtetë suksesi. Orët më të shkurtra të punës janë përhapur gjerësisht në Islandë dhe ekonomia është e fortë në një numër treguesish”, thanë studiuesit.

Gjermania arriti sukses në testimin e javës së punës 4-ditore

Në fillim të këtij viti, rreth 45 firma gjermane nisën një projekt javor pune 4-ditor për të zbuluar nëse një ndryshim i tillë thelbësor në mënyrën se si ne punojmë mund të arrijë rezultate pozitive si për punëdhënësit ashtu edhe për punonjësit.

Për gjashtë muaj, të vëzhguara nga afër nga studiues nga Universiteti “Münster” në Gjermani, kompanitë vullnetare lejuan punonjësit e tyre të punonin më pak orë pa ulur pagat e tyre. Projekti pilot u iniciua nga konsulenca e menaxhimit me qendër në Berlin, “Intraprenör”, në bashkëpunim me organizatën jofitimprurëse “4 Day Week Global” (4DWG).

Arritja e të njëjtit rezultat me më pak orë dhe të njëjtën pagesë kërkon produktivitet më të madh. Fillimisht, kjo mund të nënkuptojë më shumë stres dhe ngarkesë më të madhe pune – por a duhet të jetë kështu?

Metrika kryesore është produktiviteti

Për të vlerësuar objektivisht efektet e orarit të reduktuar të punës, studiuesit bënë më shumë sesa thjesht të kryenin sondazhe dhe intervista. Ata gjithashtu analizuan mostrat e flokëve për të matur nivelet e stresit dhe përdorën gjurmues të fitnesit për të mbledhur të dhëna fiziologjike si rrahjet e zemrës, niveli i aktivitetit dhe cilësia e gjumit.

Julia Backmann, drejtuesja shkencore e studimit pilot, thotë se punonjësit në përgjithësi ndiheshin më mirë me më pak orë dhe mbetën po aq produktivë sa ishin me një javë pesëditore dhe, në disa raste, ishin edhe më produktivë.

Pjesëmarrësit raportuan përmirësime të konsiderueshme në

shëndetin mendor dhe fizik, dhe shfaqti më pak simptoma stresi, siç konfirmohet nga të dhënat nga orët inteligjente që gjurmojnë minutat e stresit të përditshëm.

Sipas gjetjeve të Backmann, dy nga tre punonjës thanë se përjetuan më pak shpërqendrim, sepse proceset ishin optimizuar. Mbi gjysma e kompanive ridizajnuan takimet e tyre për t’i bërë ato më pak të shpeshta dhe më të shkurtra, ndërsa një në katër kompani miratuan mjete të reja dixhitale për të rritur efikasitetin.

Surpriza në lidhje me ndikimin në shëndet dhe mjedis

Studimi ka treguar gjithashtu se pjesëmarrësit ishin më aktiv fizikisht gjatë javës katër-ditore dhe flinin mesatarisht 38 minuta më shumë në javë sesa ata në grupin e kontrollit pesë-ditor.

Një surprizë tjetër ishte mungesa e përfitimeve mjedisore nga reduktimi i orarit të punës gjatë testit gjerman, pasi vendet e tjera raportuan një ndikim pozitiv nga zyrtat që mund të mbylleshin plotësisht për një ditë, dhe më pak udhëtime në punë që rezultuan në kursime më të larta të energjisë. Arsyeja për këtë ishte ndoshta se disa punonjës gjermanë përfituan nga fundjavat e gjata për të udhëtuar, tha ajo, gjë që reduktoi çdo kursim të mundshëm të energjisë.

Të dhëna me të meta nga një test i shtrembër?

Megjithatë, një vështrim më i afërt i dizajnit të studimit mund të ngrejë disa dyshime se sa kuptimplotë janë gjetjet. Numri i kufizuar i kompanive pjesëmarrëse përfaqësues të Gjermanisë dhe më shumë se 3 milionë firmave të saj të regjistruara, e bën studimin të vështirë. Kjo ka qenë për shkak se projekti ka luftuar për të gjetur punëdhënësit të mjaftueshëm të interesuar që kur u hodh për herë të parë dy vjet më parë, tha Marika Platz, që ndoshta ishte për shkak të faktit se puna me kohë të pjesshme është tashmë relativisht e zakonshme në Gjermani.

Eksperti i tregut të punës Enzo Weber e sheh me skepticizëm projektin pilot, duke thënë se kompanitë që marrin pjesë në prova të tilla janë përgjithësisht tashmë pozitive ndaj javës 4-ditore të punës, duke i bërë ato një mostër jo përfaqësues të ekonomisë.

Sipas Steffen Kampeter, CEO i Shoqatës së Punëdhënësve të Gjermanisë BDA, kompanitë që operojnë në tregjet ndërkombëtare zgjedhën me vetëdije të mos merrnin pjesë në projekt. Ai gjithashtu vë në pikëpyetje përfitimet e produktivitetit, duke argumentuar se “një javë katër-ditore me pagë të plotë është vetëm një rritje e konsiderueshme e pagave, të cilën shumica e kompanive nuk mund ta përballojnë”.

Përfundimi i javës së punës 4-ditore

Nga ato 41 kompani që kanë marrë pjesë në provë, më shumë se 70% thanë se po planifikonin të vazhdonin me projektin. Disa thanë se do të zgjasin fazën e provës, ndërsa të tjerë po kërkojnë të zbatojnë drejtpërdrejt orët e reduktuara.

Drejtori i studimit Backmann theksoi se studimi eksploronte “një model inovativ të kohës së punës dhe efektet e tij”. Dhe, Carsten Meier nga konsulenca “Intraprenör” shtoi se rezultatet pozitive të provës nuk mund të “përkthehen automatikisht” në përfitime të ngjashme për çdo kompani në Gjermani.

Lëkurë e dytë

Lëkura e Dytë: Uniformat Ushtarake me teknologji të lartë

Një revolucion në teknologjinë ushtarake. Këto fjalë ka të ngjarë të ngjallin imazhe të super armëve, ose ndoshta një gjeneratë të re sensorësh dhe softuerësh. Por revolucioni i ardhshëm në teknologjinë ushtarake mund të përqendrohet rreth një prej artikujve më të përlurur por më të përhapur të pajisjeve ushtarake: uniformën e pjesëtarit të shërbimit.

E quajtur lëkura e dytë, kjo teknologji synon të prodhojë pëlhura që “marrin frymë”, duke e mbajtur të rehatshëm përdoruesin, duke e mbrojtur kundër agentëve kimikë dhe biologjikë. Në fushën e betejës, këto uniforma ushtarake futuriste mund të bëjnë dallimin midis efektivitetit dhe paaftësisë, midis jetës dhe vdekjes. Përtej fushëbetesës, e njëjta teknologji mund të shpëtojë ushtarakët dhe punonjësit e tjerë të urgjencave - si dhe shërben për një mori qëllimesh të përditshme dhe industriale.

Një frymë jete

Epoka moderne e agentëve kimikë dhe biologjikë të luftës filloi njëqind vjet më parë me përdorimin e klorit dhe gazit mustardë gjatë Luftës së Parë Botërore. Komandantët shpejt zbuluan se vlera ushtarake e këtyre agentëve qëndronte jo vetëm në efektet e tyre të tmerrshme, por edhe në masat mbrojtëse që ata kishin të detyruar mbi mbrojtësit.

Trupat amerikane të dislokuara në Lindjen e Mesme dhe Afganistan përballen me sfidat brutale të veshjes së mjeteve të plotë mbrojtëse ndërsa luftojnë në një klimë ekstreme kundër armiqve që besohet se zotërojnë dhe përdorin agentë të luftës kimike. Maskat e gazit dhe pajisjet e tjera mbrojtëse janë jo të rehatshme dhe përgjithësisht të vështira për t'u veshur. Një ushtar i mbështjellë në mbrojtje të plotë kundër agentëve kimikë dhe biologjikë shpejt zhytet në djersë, nxehet dhe rraskapitet. Aktiviteti i sforcuar është i padurueshëm e sfilltës dhe shumë shpejt bëhet i pamundur dhe ajri i pastër mungon. Vigjilenca dhe fokusi mendor janë konsumuar. Në këto kushte, ushtarët nuk luftojnë mirë.

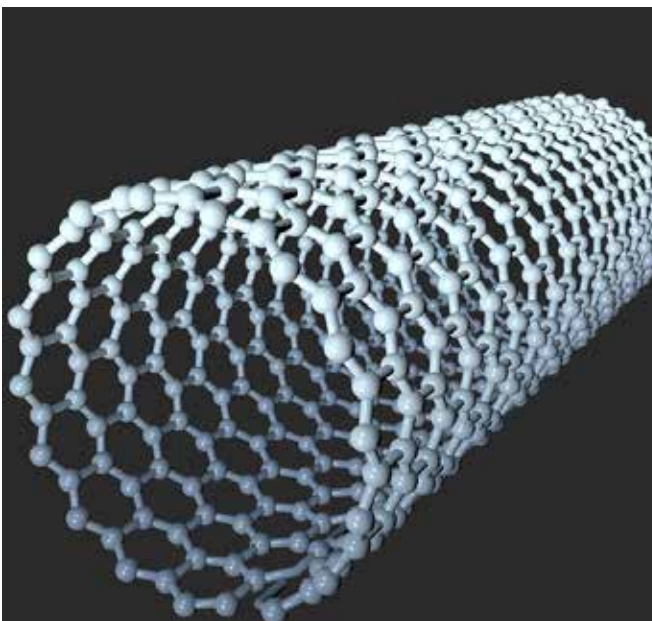

Zgjidhja e këtij problemi është pajisje mbrojtëse që “merr frymë” - që lejon ajrin të rrjedhë, dhe veçanërisht lejon avujt e ujit të dalin - në mënyrë që djersa të mund të avullojë, mekanizmi kryesor ftohës i trupit. Megjithatë, ingranazhet duhet të bllokojnë akoma agentët kimikë dhe biologjikë. Dhe këtu hyn në lojë teknologjia e lëkurës së dytë. Por kjo teknologji është në të vërtetë vetëm një aplikim i një revolucioni më të gjerë të përqendruar në nanotubat e karbonit.

Nanotubat e karbonit zmadhohen

Që nga fillimi i kimisë moderne më shumë se një shekull më parë, karboni është njohur për aftësinë e tij për të ndërtuar struktura molekulare më të mëdha dhe më komplekse se çdo element tjetër. Kimia organike ka të bëjë kryesisht me gjërat që mund të bëni me karbonin; është i njohur për arsye të mirë si blloku ndërtues i jetës.

Duke filluar rreth viteve 1970, ajo që mund të quhet

potenciali arkitektonik i karbonit u rrit në vëmendje dhe në vitin 1991 datojnë nanotubat e parë të vërtetë - në thelb tuba ose zorra në shkallë nano. Këto tuba, të ndërtuar nga atome të lidhur karboni, mund të jenë vetëm pak më të mëdhenj në diametër se atomet individuale, një finesë që inxhinierët e mëparshëm vështirë se mund ta kishin ëndërruar apo edhe ta konceptonin.

Nanotubat e karbonit kanë një gamë të gjerë përdorimesh të mundshme; për shembull, ato mund të funksionojnë si nanolitarë jashtëzakonisht të fortë. Siç raportohet nga Engadget, studiuesit po punojnë gjithashtu për t'i zhvilluar ato si transistorë më kompaktë sesa mund të arrihen me silikon.

Por është aftësia e tyre për të funksionuar si tubacione, shkruan Anne M. Stark nga Laboratori Kombëtar Lawrence Livermore, i cili ka studiues që zhvillojnë pëlhura me membrana që përfshijnë nanotuba karboni. Këto nanotuba - pesë mijë herë më të vogla se diametri i një floku të njeriut - sigurojnë

kanale nëpër të cilat ajri dhe avulli i ujit mund të kalojnë, por gjithashtu bllokojnë agentët biologjikë. Për më tepër, kompanitë e teknologjisë me një specializim në hapësirën ajrore dhe sigurinë globale - duke përfshirë “Northrop Grumman” - po bëjnë kërkime të rëndësishme në lidhje me akademinë dhe laboratorët qeveritarë. Nanotubat e karbonit nuk kufizohen në lëkurat e dyta; ata po shohin përdorim të gjerë në inovacione të tjera, duke përfshirë elektronikën fleksibël, prodhimin e avancuar të komponentëve të hapësirës ajrore si struktura unike optike dhe madje edhe zhvillimin e mundshëm të ashtensorëve hapësirorë.

Edhe viruset janë shumë të rëndë për të kaluar nëpër nanotuba, megjithëse ajri dhe avujt e ujit kalojnë aq lirshëm sa që pëlhura që “merr frymë” më mirë se pëlhurat e njohura komerciale si “Gore-Tex”. Agentët kimikë janë më kompakt dhe mund të rrëshqasin edhe nëpër një nanotub. Zgjidhja është t'i bëjmë nanotubat inteligjentë, duke i pajisur me grupe funksionale molekulash që do të veprojnë si roje për të bllokuar kërcënimin. Udhëheqësi i ekipit të “Livermore Kuang” Jen Wu thotë se pëlhura “do të jetë si një lëkurë e dytë e zgjuar që i përgjigjet mjedisit”.

Studiuesit besojnë se këto pëlhura mbrojtëse të reja inteligjente, që “marrin frymë”, të cilat mund të mbulojnë çdo veshje të plotë të trupit plus helmetë dhe doreza, duke e bërë atë të ngjajë me pajisjet e sotme luftarake - mund të jenë gati për fushën e betejës brenda 10 viteve. Por kjo teknologji nuk do të qëndrojë e kufizuar në fushën e betejës. Ashtu si teknologjitë nga radio në shërbimet paramedikale, “lëkura e dytë” do të gjejë së shpejti aplikime civile përtej uniformave ushtarake futuriste.

Mburoja në çdo mjedis

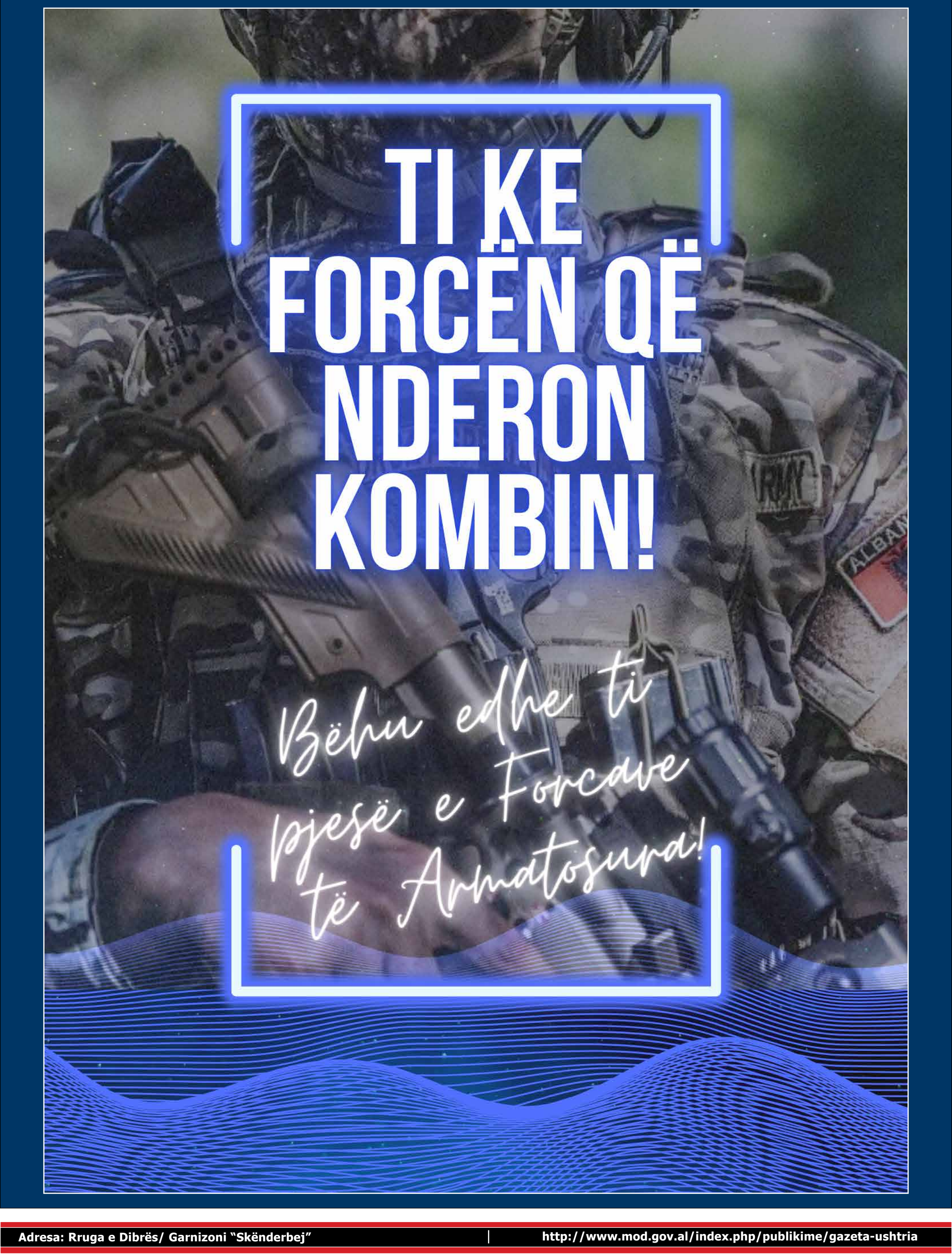
Aplikimi i parë civil për teknologjinë e “lëkurës së dytë” me siguri do të jetë për ekipet e emergjencave dhe reaguesit e tjerë të parë. Punonjësit e urgjencës përballen gjithashtu me kërcënimin e agentëve vdekjeprurës nga të cilët duhet të mbrohen, të kombinuara me nevojën për forcë dhe vigjilencë, të cilat fshihen shpejt nga pajisjet mbrojtëse konvencionale.

Përtej fushës së shërbimeve të urgjencës, teknologjia e “lëkurës së dytë” me siguri do të gjejë një mori përdorimesh të tjera, praktike dhe ndoshta edhe në modë. Mbrojtja kundër agentëve të rrezikshëm biologjikë do të mbrojë gjithashtu nga veçoritë e mjedisit si pjalmi i etheve të barit që mund të jetë i bezdisshëm edhe nëse nuk është i rrezikshëm. Ndërsa teknologjia maturohet, aftësi të tjera të lidhura me shëndetin me siguri do të dalin nga teknologjia e “lëkurës së dytë”.

Më gjerësisht, aftësia e pëlhurave për të “marrë frymë” është thelbësore për rehati, veçanërisht në mot të ngrohtë, duke e bërë këtë teknologji të zbatueshme për gjithçka që veshim, si dhe për perdet, tendat dhe ndarësit fleksibël të të gjitha llojeve, si dhe filtrat industrialë - një sërë përdorimesh përgjatë gjithë spektrit nga utilitar në modë.

“Frymëmarrja e zgjuar” shton një gamë tjetër përdorimesh të mundshme. Për shembull, duke iu përgjigjur feromoneve të lëshuara nga trupi, këto pëlhura mund t'i përgjigjen edhe disponimit tonë. Kush e di se çfarë do të mendojnë stilistët e modës pasi të kenë në dorë këto pëlhura inteligjente?

TI KE FORCËN QË NDERON KOMBIN!

*Bëhu edhe ti
pjesë e Forcave
të Armatosura!*